

സന്താനശോചാലം

[കാവ്യം]

ഗ്രന്ഥകർതാവ്

നടുവത്തു് മഹൻനമ്പൂതിരി

സന്താനശോചലം

[കാവ്യം]

SANTHANAGOPALAM

(POETRY)

By

Naduvath Mahan Nambudiri

Published By

Naduvath Parameswaran Nambudiri.

1956 May]

[Price: 0—12—0

Printed at the Mangalodayam Press, Trichur.

സന്താനശോപാലം

[കാവ്യം]

ഗ്രന്ഥകർതാവ്

നടുവത്തു മഹൻനമ്പൂതിരി

പ്രസാധകൻ:

നടുവത്തു പരമേശ്വരൻനമ്പൂതിരി
ചാലക്കുടി.

1956/1131]

[വില: 12൩.

പ്രസാധകന്റെ മുദ്ര എല്ലാ പുസ്തകങ്ങളിലും ഉണ്ടായിരിക്കും.

രണ്ടാം പതിപ്പ്:
കോപ്പി 500:

തൃശ്ശിവപേരൂർ
മംഗളോദയം പ്രസ്സിൽ
അച്ചടിച്ചത്.

പ്രസാധകക്കുറിപ്പ്

എന്റെ അറുപതാം ഗുരുനാമാം പ്രസിദ്ധനായ ഒരു മഹാകവിയുമായ 'നടുവത്തു' ചാൻനമ്പൂരി' രണ്ടു പന്തി രാണ്ടിനു മുമ്പ് ഉണ്ടാക്കി അച്ചടിച്ച പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരുന്നതും ഇപ്പോൾ സാഹിത്യകാരന്മാർ ആവശ്യപ്പെടുന്നതും കിട്ടാനില്ലാത്തതുമായ 'സന്താനഗോപാലം' എന്ന പുസ്തകം ബ്രഹ്മശ്രീ ആലത്തൂർ അനുജൻനമ്പൂരിപ്പാട് അവർകൾ എഴുതിയ ഒരു അവതാരികയോടും, പ്രഫസർ ഡി. പത്മനാഭനേണി എഴുതിയ ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ ഒരു ജീവചരിത്രസംഗ്രഹത്തോടും, ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ പിതാവായ നടുവത്തു അച്ഛൻനമ്പൂരിയുടേയും ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെയും അവിടുത്തെ അമ്മയുടേയും ഹോട്ടോകളോടും കൂടി ഈ ഗ്രന്ഥം സജ്ജനസമക്ഷം അച്ചടിച്ചു പുറത്തു ഇറക്കുവാൻ സാധിച്ചതിൽ എനിക്കു വലുതായ ഒരു കൃതാർത്ഥത തോന്നുന്നുണ്ട്.

ഈ കൃതിയെക്കുറിച്ചോ, ഗ്രന്ഥകാരനെക്കുറിച്ചോ ഞാൻ കണ്ടും പറയേണ്ട ആവശ്യമില്ലാത്തതുകൊണ്ടും അഥവാ എന്തെങ്കിലും പറയുന്നതായാൽ അതു് ഒരു വലിയ സാഹസമായിത്തീരുന്നതുകൊണ്ടും ആ വിഷയത്തെപ്പറ്റി കണ്ടും കൂടുതൽ പ്രതിചാദിക്കുന്നില്ല.

ഈ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനു വേണ്ടതായ സഹായ സഹകരണങ്ങൾ ചെയ്തതന്ന 'മംഗളോദയം' കമ്പനിയോട് എന്തെന്നില്ലാത്ത നന്ദി പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ഈ വിഷയം അവസാനിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

നടുവത്തു് മന
ചാലക്കുടി, } **നടുവത്തു പരമേശ്വരൻനമ്പൂരി.**
10_11_1181.

നടുവത്ത് അച്ഛൻനമ്പൂതിരി

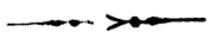
അവതാരിക

നടുവത്തു നന്മുതിരിമാരുടെ കൃതികൾ കിട്ടിയടത്തോളം സംഗ്രഹിക്കുന്നതു കവികളുടേയും കാവ്യകുശലന്മാരുടേയും കൺതവുകമ്ങ്ങളിൽ ഒട്ടും അപ്രധാനമല്ലാത്ത ഒന്നാണെന്നുള്ളതിൽ പക്ഷാന്തരമുണ്ടാകുവാൻ മാറ്റമില്ല. സുപ്രസിദ്ധകവിയും വന്ദ്യവയോധികനുമായിരുന്ന 'സാക്ഷാലച്ഛൻനമ്പൂരി'യുടെ നവംനവങ്ങളായ കവനതല്പരങ്ങൾ കണ്ടാനന്ദിക്കുവാൻ സാധിക്കാതെ വന്നതിൽ വ്യസനിക്കുകയേ നിവൃത്തിയുള്ളൂ. എന്നാൽ മഹൻനമ്പൂതിരിയുടെ കാവ്യം അങ്ങിനെയല്ല. ഇദ്ദേഹം ഒരു നല്ല കവിയായിത്തീർന്നിട്ടില്ലാതെ ഉദ്ദേശം മൂന്നു പന്തിരാണ്ടായിക്കുന്നു. ആദ്യകാലങ്ങളിൽ അത്യുത്സാഹത്തോടെ പരിശ്രമിച്ചിരുന്ന ഒന്നാന്തരം കവികളിൽ ഒരാളാണു് നടുവത്തു മഹൻനമ്പൂതിരി. എടക്കാലങ്ങളിൽ എന്തോ സംഗതിവശാൽ അല്പം ഉദാസീനനായിപ്പോയെങ്കിലും കേരളത്തിന്റെയും കൈരളിയുടെയും ഭാഗ്യാതിരേകത്താൽ ഇദ്ദേഹം വീണ്ടും കവനനിർമ്മാണത്തിൽ കൈതുകം പ്രദർശിപ്പിച്ചുതുടങ്ങി. അതിന്റെ ഫലമായി നല്ല പുസ്തകങ്ങൾ പലതും പുറത്തു വരികയും ചെയ്തു. ഇതിങ്ങിനെ തുടൻതൊണ്ടിരുന്നാൽ (അങ്ങിനെ ഉണ്ടാകുമെന്നുതന്നെ ആശിക്കാം.) അധികം താമസിയാതെ 'നടുവം ഗ്രന്ഥാവലി' എന്നു ഗ്രന്ഥശാലയുടേയും സാരമായ ഒരു ഭാഗത്തെ അലങ്കരിക്കുവാൻ പര്യാപ്തമാകുമെന്നു തീർച്ചയാണു്.

ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പുതിയ കൃതികളിലൊന്നായ 'സന്താനഗോപാലം' കാവ്യമാണു് ഞാനിപ്പോൾ കാവ്യമർമ്മജ്ഞന്മാരായ കേരളീയരുടെ മുന്പാകെ സമർപ്പിക്കുവാൻ

വിചാരിക്കുന്നതും. പാട്ടായും പാനയായും പ്രബന്ധമായും നാനാരൂപത്തിൽ നടപ്പുള്ള ഒരു നല്ല കഥാഖട്ടമാണ് സന്താനഗോപാലം. ഇതിലെ കഥാവസ്തു അറിഞ്ഞുകൂടാത്തവർ കേരളീയരിൽ അധികമുണ്ടാകയില്ല. നല്ല വസ്തുക്കൾ എപ്പോഴും നല്ലതുതന്നെ. നന്നാക്കിവെച്ചാൽ പിന്നെ പരയാനുമില്ല. അങ്ങിനെതന്നെയാണ് നടുവത്തു മഹൻനമ്പൂതിരിയുടെ 'സന്താനഗോപാലം' കാവ്യവും. ശബ്ദശുദ്ധി അർദ്ധിച്ചുത മുതലായ ഗുണങ്ങൾ നമ്പൂതിരിയുടെ കവിതയ്ക്കു സഹജങ്ങളാണ്. അതും ഈ കാവ്യത്തിലും ധാരാളം പ്രകാശിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്. ചെറുകാവ്യങ്ങളിൽ അലങ്കാരവൈചിത്ര്യം മുതലായ കവികളുടെ കൌശലപ്പണികൾ തുടങ്ങിയാൽ കഥാരസം കുറഞ്ഞുപോകുവാൻ വഴിയുള്ളതിനാൽ ആ ഭാഗം അധികം വിസ്തരിക്കാതിരുന്നതും ഉചിതമായിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ സ്വഭാവോക്തി ഏതു ദിക്കിലും ഒരുപോലെ രസാവഹമാകയാൽ ഇതിലും അതാവശ്യമാണ്. പ്രസ്തുതകാവ്യത്തിലെ അഞ്ചാം സർഗ്ഗം ബാലചാപലയുങ്ങളേയും അതു കണ്ടാനന്ദിക്കുന്ന മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ സ്വഭാവങ്ങളേയും വളരെ ഭംഗിയായും ഹൃദയാവജ്ജകമായും വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിനെല്ലാം പുറമെ കൃത്യകൃത്യബോധമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കു എന്ന കാവ്യോദ്ദേശവും ഇതുകൊണ്ടു സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. നരകവർണ്ണന മുതലായ ഖട്ടങ്ങൾ ഈ വിഷയത്തിൽ മുഖ്യങ്ങളാണെന്നു പറയാം. ആകപ്പാടെ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ആവിർഭാവം വളരെ നന്നായിട്ടുണ്ട്. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികൾ തുടരെത്തുടരെ ഇനിയും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിക്കാണുമാറാകട്ടെ എന്നാശംസിച്ചുകൊണ്ട് ഈ കാവ്യം ബഹുജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ആലത്തൂർ അനുജൻനമ്പൂതിരിപ്പാട്.

നടുവിലേക്കുവരൂ

അമ്പലയുടേ ചെലവുമാണോ? A കഴി. സമസ്തതീയോ? രണ്ടു ദേവീമാരും സതീത്വവും സഖികളുമാണെന്നാണോ തോന്നുന്നത്. ഭക്തരീതിസമ്പത്തുപോലെ വിദ്യാസമ്പത്തും ശാശ്വതമായി അനുഭവിക്കുവാൻ സാധിച്ചിട്ടുള്ള ദേശവും കുടുംബവും മിക്കവാറും ഇല്ലെന്നതന്നെ പറയാം. ഈശ്വരാനുഗ്രഹവും പുരുഷപ്രയത്നവുംകൊണ്ടു വിദ്യാദേവിക്കു കൂടുതൽ സ്ഥിരപ്രതിഷ്ഠ നല്കുന്നതിനു ചുരുക്കം ചിലർ സാധിച്ചെന്നു വന്നേക്കാം. എങ്കിലും ആ ദേവി കവിതാകാമിനിയായിട്ട് ഒരു കുടുംബത്തിൽത്തന്നെ പല തലമുറക്കാരെയും തുടച്ചുയായി ആശ്ലേഷിക്കാറില്ല. സാമൂഹ്യരീതിയുടെ പ്രഖ്യാതമായ വിദ്വേഷത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന പതിനെട്ടരക്കവികളിൽ എട്ടു പട്ടേരിസമോദരന്മാരും ഒരു മഹനം ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നെന്നു കാണുന്നത് ഇന്ന് അതുതപാർത്തകളുടെ കൂട്ടത്തിലാണോ ഗണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ആ കൂട്ടത്തിൽ നടുവത്തു കുടുംബവും കവിതാദേവിയുടെ കരുണാകടാക്ഷത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചതു മലയാളഭാഷയുടെ ഭാഗ്യമെന്നു പറയേണ്ടതുളളു. പുണ്യശ്ലോകനായ നടുവത്തച്ഛന്റെ യശശ്ശരീരം സഹൃദയന്മാരായ കേരളീയരുടെ ഹൃദയരംഗത്തുനിന്ന് കരിക്കലും അന്തർലോകം ചെയ്യുന്നതല്ല. മഹനാകട്ടെ, വാൽകൃത്തിലും കൈരളീദേവിയുടെ കാമുകനായിത്തന്നെ വർത്തിച്ചവന്നു. ഹൃദയങ്ങളായ പദ്യകസുമങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഭാഷാദേവിയുടെ പാദവിന്ദങ്ങളെ ഭക്തിപൂർവ്വം പൂജിച്ചിട്ടുള്ള പണ്ഡിതവരേണു

നാരയൻ എന്നതിൽ അദ്ദേഹം എന്നും പ്രശംസിക്കുന്നു. ഈ പാരമ്പര്യം ഇതിലും പരിപൂർണ്ണമായിത്തീർന്നു, സാഹിത്യഭക്തന്മാർ നടുവണിപ്പും കേരളത്തിന്റെ നടുക്കുള്ള ഒരു പാവനങ്ങളായിപ്പരിലസിക്കട്ടെ!

നടുവം മഹൻ എന്നു സുപ്രസിദ്ധനായ നാരയൻ നമ്പൂരിയുടെ ജനനം കൊല്ലവർഷം 1043 ലാണ്. ജ്യോതിഷഭാഷയിൽ പറയുകയാണെങ്കിൽ 1043 മേടം 17-ാം തീയതിയോടടുത്തു തിരുവാതിര നക്ഷത്രവും പൂർവ്വക്ഷപളമിയും കൂടിയ ദിവസം കന്നിമധ്യഭൂകോണം കൊണ്ടാണ് ജനനം. നാളിൽപ്പെന്ന നാഴിക മുപ്പത്തഞ്ചേക്കാൽ; പക്ഷത്തിന്റെ അമ്പത്തഞ്ചേയരയ്ക്കാൽ; എന്നുകൂടിപ്പാഞ്ഞാൽ അത്രയും പൂർത്തിയായി.

“ആനേകാണന; മമ്പിളികല പിടി-

ച്ചീടണമമ്മാത്തു പോയ്-

ച്ചേനപ്പേരി ഭൂജിച്ച ചെണ്ട വിരവിൽ-

ക്കൊട്ടിക്കുളിച്ചീടണം

ഞാനുണന്നതിനമ്മു ചോറു തരണം

ശാന്തങ്ങളേവം പിടി-

ച്ചാനന്ദത്തൊടു വാണിടുന്ന തനയൻ

നന്നായ്ക്കരം നിണ്ണയം.”

എന്നു കവികലാലങ്കാരഭൂതനായ ചെണ്ടണി അച്ഛൻ നമ്പൂരിപ്പാടു ശൈശവത്തിൽ അവിടേയ്ക്കു നൽകിയ ആശിർവാദം സർവ്വമാ ഫലപ്രദമായിത്തന്നെ ഭവിച്ചു.

അച്ഛൻതിരുമേനിയോടു അക്ഷരോപദേശം വാണിയ മകൻ, ഈശ്വരചാരിയർ, എടമനയിളയതു, പ്രസി

ഭൂജ്യോത്സ്യനായ മരുത്തോമ്പിള്ളി തെക്കേച്ചുറ്റോത്തു
 വാസുനമ്പ്യാർ എന്നീ ഗുരുക്കന്മാരോടു പ്രഥമചാർങ്ങളെ
 ല്ലാം യഥാകാലം പഠിച്ചു ബ്രഹ്മചര്യശ്രമത്തിൽ പ്രവേ
 ശിച്ചു. അക്കാലത്തു് അദ്ദേഹൻതിരുമേനി ഗവണ്മണ്ടിന്റെ
 കീഴിലിരുന്ന കോടശ്ശേരിസ്ഥാനംവക മാനേജരായിരുന്ന
 തിനാലും, ജനോപകാരതമം വൈദ്യവിഷയത്തിൽ അ
 ധികം സമയം ചിലവുചെയ്തവനതിനാലും പുത്രൻ
 വിദ്യാഭ്യാസകാര്യത്തിൽ വേണ്ടത്ര ദൃഷ്ടിപതിപ്പിക്കുന്നതി
 നു് അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചില്ല. എങ്കിലും അക്കാലത്താൽ
 മരണം യാതൊരു തരക്കേടും പരാതിരിപ്പാൻവേ
 ണ്ടി അദ്ദേഹത്തിനെ സമാവർത്തനം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ വി
 ദ്വാന്മാരുടെ കേച്ചീരംഗമായ കൊടുങ്ങല്ലൂർ കോവിലകത്തു
 കൊണ്ടുചെന്നാക്കി. അവിടെ കവിയുണ്ടായെടുത്ത കൊച്ചു
 ണ്ണിത്തമ്പുരാൻതിരുമനസ്സിലെ സുഖമാദരിയും ഒരു സുപ്ര
 സീദ്ധ വൈയാകരണവിദുഷിയുമായിരുന്ന കൈകത്തമ്പുരാ
 ളിയുടെ അടുക്കൽ കാവ്യനാടകാലങ്കാരാദികളും, വിദ്വാൻ
 കൃഷ്ണതിരുമവർമ്മൻതിരുമനസ്സിലെ അടുക്കൽ വ്യാകരണം
 ശേഖരാനന്തവും അഭ്യസിച്ചു. ഇക്കാലത്തു കൊച്ചുണിത്ത
 ന്പുരാൻ, കൃഷ്ണതിരുമവർമ്മൻതിരുമനസ്സിലെ അടുക്കൽ
 മേധാവൻ മുതലായ ശ്രേഷ്ഠകവികളുടെ സാഹചര്യവും, സ
 തീർത്ഥ്യതയും അവിടേയ്ക്കു ലഭിച്ചു. പഠിപ്പിലുള്ള സാമർത്ഥ്യ
 വും ഗുരുശുശ്രൂഷയിലുള്ള ശുഷ്ണാന്തിയുകൊണ്ടു മഹൻ
 ഗുരുവിന്റെ പുത്രനിർവ്വീശേഷമായ വാത്സല്യത്തിനും
 അനുഗ്രഹത്തിനും പാത്രീഭവിച്ചു. അക്കാലത്തു സുപ്രസി
 ധ്യാസാധിത്യകാരനായ സി. പി. അച്ചുതമുനോൻ

കൊച്ചി വിദ്യാഭ്യാസവകുപ്പിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം കൊടുങ്ങല്ലൂർ ഒരു വള്ളിത്തട്ടം സ്ഥാപിക്കുകയും നട്ടവം മഹനെ അവിടെ ഒരു മുൻപിലായി നിയമിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇക്കാലത്തു മഹൻ മനോരമയിൽ കവിതയെഴുതാൻ തുടങ്ങി. ഉത്സാഹിയായ കൂനോഴന്റെ കൂട്ടുപിടിച്ചു 'മുദ്രാരാക്ഷസം' നാടകം തജ്ജമചെയ്യുകയും അന്നു സി. പി. നടത്തിയിരുന്ന 'വിദ്യാവിനോദിനി'യിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. അയിടയ്ക്കാണ് ചാത്തുക്കുട്ടി മന്നാടിയായും അച്ചുതമേനവനും തമ്മിൽ 'ഉത്തരരാമചരിതം' നാടകം തജ്ജമസംബന്ധമായി വലിയ കലഹമുണ്ടായത്. സി. പി. യുടെ ശ്രമത്തിൽ ചില കവികളെല്ലാം കൂടിച്ചേർന്ന് 'ഉത്തരരാമചരിത'ത്തിനു മറ്റൊരു തജ്ജമ പുറപ്പെടുവിച്ചു. ഇതിൽ കാത്തുളളിൽ അച്ചുതമേനോനും മഹൻതിരുമേനിയുംകൂടിയായാണ് രണ്ടും, മൂന്നും, അഞ്ചും എന്നീ അങ്കങ്ങൾ തജ്ജമ ചെയ്തത്. മൂന്നാമകം മുഴുവനും മഹന്റെ തജ്ജമയാണ്. ഉത്തരരാമചരിതം നാടകത്തിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനമായ മൂന്നാമകം തജ്ജമ മന്നാടിയായതേതിനേക്കാൾ ഒട്ടും പിന്നോക്കമല്ലെന്നു മാത്രമല്ല,

“സീതാദേവി കനിഞ്ഞു കൈത്തളിരിനാ.

ലീനതൽക്കരനും കൊടു-

ത്തേതാനും കച്ചികണ്ടു പോറിയൊരുകൊ-

ച്ചാനക്കിടാവില്ലയോ?”

എന്നിത്യാദി ശ്ലോകങ്ങൾ ശയ്യാസുഖംകൊണ്ടു മന്നാടിയായുടെ കൃതിയേയും അതിലംലിച്ചിട്ടുണ്ടു്. കൊല്ലവർഷം

1070-ാമാണ്ടോടുകൂടി മഹാന പഴയന്നൂർ സ്തുതിചെയ്ത സ്ഥലം മാറി. അവിടെ രണ്ടു മൂന്നു കൊല്ലം ജോലിനോക്കിയതിനിടയിൽ 'സാരോപദേശം', 'അനുബന്ധം' എന്നീ കൃതികൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. ഇക്കാലത്താണ് തന്റെ കനിഷ്ടസഹോദരനും കുടുംബകാര്യാനേപന്യനായിട്ട് അദ്ദേഹം സഹായിച്ചിരുന്ന ആളും വൈദ്യശാസ്ത്ര നിപുണനുമായിരുന്ന 'മിടുക്കൻ' എന്ന ശങ്കരൻ പറമ്പൂരി അക്കാലചരമമടഞ്ഞത്. അദ്ദേഹം ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതിനും കുടുംബഭരണത്തിനും വേണ്ടി ഉദ്യോഗം രാജിവെച്ചു മഹൻ അന്നമുതൽ ഇല്ലത്തു വന്നു താമസമുറപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിരുമേനിയും കേരളകാലദാസനും തമ്മിൽ വൈകാരികത്വം ഇക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി സംസാരിച്ചത് 'അയ്യപ്പിയാത്ര'യിൽ ഇപ്രകാരം രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു:

“ഇങ്ങനെയുള്ളത്?’, ‘മഹൻ’, ‘ശരിയാ വടക്കൻ -
 ദിക്കിൽ മുമ്പു മുനിപ്പണിയിരുന്നോൻ’,
 ഇക്കാലമില്ല മുനിപ്പണിയിങ്ങു ശുശ്രൂ
 ഷയ്യാക്കിയെന്റെ സുകൃതക്കൊടി വെന്തശേഷം.”

മഹൻതിരുമേനി അക്കാലത്തു് ഒരു സ്നേഹിതനു്
 എഴുതിയ എഴുത്തിൽ,

“ഇല്ലത്തത്തുറു കന്തം, ജനകനു സുഖമി,
 ല്ലമയ്യം നന്ന വയ്യാ-
 തല്ലൽപ്പെട്ടാണിരിപ്പിങ്ങി വന്നമനുദിനം
 ദീനമൊക്കെക്കഴപ്പം

തെല്ലല്ലേ ബുദ്ധിമുട്ടി, കവനവിഷയമേ
 വിട്ടു ഞാൻ ഗേഹഭാരം
 കില്ലല്ലേറാകഴിഞ്ഞു, കഴുതകൾ കനക -
 ച്ചാക്കു ചോക്കും കണകൈ.”

എന്നിങ്ങനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു. ഇക്കാലത്താണ് കൊച്ചിയിൽ തീവണ്ടി നടപ്പാക്കാൻ ഉദ്യമം തുടങ്ങിയത്. ഇതിലുള്ളവേണ്ട സ്ഥലം ചൊന്നും വിലകൊടുത്തൊടുക്കുന്നതിനു പില്ലാലത്തു ദിവാൻപദമലങ്കരിച്ച ബ്രഹ്മശ്രീ ടി. എസ്സ് നാരായണയ്യരെയാണ് ഗവണ്മെന്റിൽനിന്നും നിയമിച്ചത്. ഇല്ലംവക പത്തുരൂപറയ്ക്കു നിലവും കുറെ പുരയിടങ്ങളും ഈ ആവശ്യത്തിനുവേണ്ടി സർക്കാരിൽനിന്നും കൈകേറി. അദ്ദേഹി മഹൻ ഒരു കത്തിൽ ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു:

“തൊണ്ണൂറൊട്ടുപറയ്ക്കു നല്ല കനകം
 കാക്കും നിലം ചോകയാൽ
 കണ്ണീരിൽ കുളിയാണു ഞങ്ങളുടെ കുടും -
 ബത്തൊടു കൂടി സ്സവേ!
 വണ്ണിച്ചാനുതായതിന്റെ വില വാ -
 ണ്ടീടാൻ ശ്രമിച്ചിയിടെ -
 കണ്ണാനോടിനടക്കയാണൊരിടയി -
 ല്ലന്തിയ്ക്കുമെൻതോഴരേ!
 കണ്ടും കണ്ടതെടുത്തിടും, വിലതരാ -
 നാരെങ്കിലും ചൊല്ലിയാൽ
 ശണ്ണയ്ക്കുത്തിട്ട, മെന്തുപദ്രവ, മിതാ -
 ഷാനും സഹിക്കാവതോ?”

ഉണ്ടിടാൻ വഴിയില്ല, കഷ്ടമിവരി-
 വണ്ണം തുടർന്നാൽ വിശ-
 പ്പുണ്ടായാലതടക്കുവാൻ കവിമനേ!
 തീവണ്ടി തിന്നാവതോ?

വേണ്ടുംവണ്ണം വിചാരിച്ചുലിഖിപ്പട്ട വില ത-
 ന്നീടുവാൻ കൊച്ചിരാജൻ
 ലാണ്ടകപിസ്സിഷ്ണനാമീസരെയുടനടി ക-
 ളിച്ചു തീച്ചുപ്പെടുത്തി
 കണ്ടാൽ വേണ്ടില്ല, വാക്കോതുകിലകമലിയും
 സപാമി കണ്ടങ്ങു നോക്കി-
 കണ്ടാൽ മിണ്ടില്ല; മൂളും കടശി വിലകൊടു
 ക്കില്ല കേൾക്കില്ല കാര്യം.

ജില്ലാക്കോട്ടിൽക്കുടന്നു തെളിവുകളുവിലം
 വാങ്ങുവാൻ തീച്ചുവന്നു,
 മെല്ലെത്തക്കം തുടർന്നു, ജഡ്ജിയവർകളും
 സങ്കടം കേട്ടുണർന്നു
 എല്ലാം പാകത്തിൽ വന്നു, പഴയ വിധിയിലെ-
 ത്തോതു തെറ്റൊന്നുവന്നു
 ചൊല്ലാം ഞങ്ങൾക്കു തന്നു, പണമനവധി മ-
 റോക്കുതിൽ തോൽവി വന്നു.”

ഈയവസരത്തിൽത്തന്നെയായിരുന്നു സർവ്വേ സെററിൽ
 മെൻറു്. ഒരു കാര്യസ്ഥനെ വെച്ചു്, ഈ കാര്യങ്ങൾ മുഴു
 വൻ നിവൃത്തിക്കുന്നതിൽ അല്ലെങ്കിൽ തൃപ്തിയുണ്ടായിരുന്നില്ല.
 “നമ്മുടെ കാര്യങ്ങൾ നാംതന്നെ നോക്കി പരിശോധി

മൂന്നു നടുത്താഞ്ഞാൽ എന്നും അന്യനെ ആശ്രയിക്കേണ്ടി വരുമെന്നും അദ്ദേഹം പറയാറുണ്ടായിരുന്നു. മഹാനെപ്പോലെ കാർഷേഷിയുള്ള ഒരുവനുള്ളപ്പോൾ ഒരു കാർഷ്വസ്ഥൻ മിക്കവാറും അനാവശ്യവുമാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാർഷേഷിക പ്രത്യക്ഷലക്ഷ്യം ആവിട്ടത്തുർ മഹാക്ഷേത്രത്തിൽ ഇന്നും കാണാവുന്നതാണ്.

നടുവത്തിലും ആവിട്ടത്തുർ ഗ്രാമത്തിൽപ്പെട്ടതാണ്. ആ ഗ്രാമദേവതാക്ഷേത്രം ഒരു കാരായ്മസമുദായത്തിന്റെ ദുർഭരണനിമിത്തം പത്തുനാല്പതിനായിരം ഉറപ്പിക കടക്കരിൽ മുങ്ങിയിരുന്നു. തന്നിമിത്തം 76-ൽ ക്ഷേത്രോദ്ധാരണകർമ്മത്തിൽ മഹൻനന്ദൂരികുട്ടി ഇടവെടങ്ങി വന്നു. അവിടുന്നു സമുദായവുമായി വ്യവഹരിച്ചു അദ്ദേഹത്തെ തൽസ്ഥാനത്തുനിന്നു നിഷ്കാസനം ചെയ്യുകയും താൻതന്നെ ഭരണം കയ്യേല്ക്കുകയും ചെയ്തു. ചുരുങ്ങിയ കാലത്തിനുള്ളിൽ ദേവസ്വത്തിലെ കടം മുഴുവൻ തീർത്തു മാത്രമല്ല, പത്തുപതിനായിരം ഉറപ്പികയുടെ മരമത്തും ധനപ്രതിഷ്ഠയും നടത്തുകയും ചെയ്തു. ഈ ധനപ്രതിഷ്ഠയെപ്പറ്റി കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻതമ്പുരാൻ—

“മയ്യണ്ണാൾ മടിയികലും മുടിയിലും
 വാഴ്വോരഗസ്സാലയം
 മുക്കണ്ണന്റെ നടയ്ക്കലീക്കൊടിമരം
 നീച്ചുന്ന കാലംവരെ
 ചൊല്ലൊള്ളും നടുവം മഹന്നു പതിവായ്
 സ്വർഗ്ഗത്തിലും പോയ്ക്കൊരാ—
 മുൽക്കണ്ണയ്ക്കൊരിടിച്ചിലിലി, കയറാം
 കൈലാസശൈലത്തിലും.”

എന്നും എഴുതിയിരിക്കുന്നു. ഈ ദേവസ്വപം ഭരണത്തിന്റെ ഒരു ചുരുക്ക കാവ്യശകലങ്ങളിൽ ചുരുത്തിയിരിക്കുന്ന ‘കൃഷ്ണപ്പൻ’ എന്ന കൃതിയിൽ കാണാവുന്നതാണ്. 85-ൽ അച്ഛൻനമ്പൂരിയുടെ കാലിൽ ഒരു പഴുപ്പു വന്നുകൂടുകയും പല ഭാഷാകവികളുടേയും പദ്യമയമായ പ്രാർത്ഥനകൊണ്ടു ഭേദപ്പെടുകയും ചെയ്ത കഥ പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.

“തെരുതെരെ നെടുവീറ്റിട്ടാവുവമ്മേ വലഞ്ഞെ” -
നന്ദജിയവശ നായിക്കാൽപിടിച്ചു തിയ്യതി
പുരുരുജ സഹിയാഞ്ഞിട്ടെന്ന നോക്കുന്നിതച്ഛൻ -
തിരുവടി; ഗുരുവായൂരമ്പുമെൻ തമ്പുരാണ!”

എന്നും മറ്റുമുള്ള പ്രാർത്ഥനകളോടുകൂടി കഴിച്ചുകൂട്ടിയ അഞ്ചാറുമാസക്കാലത്തിനിടയിലും ദേവസ്വപം ഭരണം യാതൊരു വീഴ്ചയുംകൂടാതെ നടത്തിവന്നു. 86-മാണു് അവിടേയ്ക്കു് ഒരു ഗ്രഹപ്പിഴകാലമായിരുന്നു. അന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്നു വസൂരിയും തദനന്തരം പുറത്തൊരു കുരുവും പിടിച്ചുപെട്ടതു്. ‘ദീനാകൃഷ്ണസ്തവം’, ‘സ്തുതമഞ്ജരി’ എന്നീ കൃതികൾ ഇക്കാലത്തു രചിച്ചിട്ടുള്ളവയാണ്. ഇങ്ങനെ മഹനെ ബാധിച്ച സുഖമേകിനെപ്പറ്റിയാണ് മഹാകവി വള്ളത്തോൾ—

“ഗുരുവാം ദപിജനാത്തശയ്യവിട്ടി-
ട്ടൊരു വഷം തികയുന്നതിന്നുമുമ്പേ
കുരു പെട്ടു മഹൻ കിടപ്പിലായാ..
നന്ദതെന്നോ നടുവത്തു നല്ലകാലം?”

എന്നും എഴുതിയിരിക്കുന്നതു്. ഇക്കാലത്തും തദനന്തരം 94-ൽ അദ്ദിതദരാഗം ബാധിച്ചപ്പോഴും ആയുർവ്വേദചാരാ

വാരവാംഗതനായ വൈദ്യരത്നം ഇ. ടി. നാരായണൻ
 മൃസ്താണു് അവിടത്തെ ചികിത്സിച്ചിരുന്നതു്. ഒല്ലൂർ ഇളേ
 ടത്തുതയ്ക്കാട്ടില്ലവും നടുവത്തില്ലവും തമ്മിൽ തലമുറകളാ
 യിത്തന്നെ അഭ്യഭാഷണം നിലനിന്നുപോരുന്നുണ്ടു്. രോ
 ഗവും പ്രായാധിക്യവും വന്നുതാടുകൂടി തിരുമനറി പുറമെ
 പോയി സാധാരണയായി താമസിക്കാറില്ലെങ്കിലും ഇട
 ത്തിടയ്ക്കു വൈദ്യരത്നം നാരായണൻമൃസ്തിനേരയും മഹൻ
 നീലകണ്ഠൻമൃസ്തിനേരയും മറ്റും പ്രീതിജ്ഞേണമി കീഴ്ന
 ടപ്പനസരിച്ചു് ഒല്ലൂർ ഇളേടത്തു തയ്ക്കാട്ടില്ലത്തു പോയി താ
 മസിക്കുക പതിവാണ്. 88-ൽ പുണ്യശ്ലോകനായ അ
 ള്ലൻനമ്പൂരി ദിവംഗതനായി. കൈരളിയുടെ ഒരു കണ്ണാ
 ലങ്കാരം കാലപ്രയാഹത്തിൽ അടഞ്ഞു. സംവത്സരദീക്ഷ
 ത്തിടയലും ആവിട്ടത്തുർ ദേവസ്വപംഭരണം സമംഗളം ന
 ടത്തിപ്പാനു. അതിനുശേഷം 94-ൽ മാത്രമാണു് 18
 കൊല്ലം നീണ്ടുനിന്ന ദേവസ്വപം ഭരണത്തിൽനിന്നും അവ
 സാനമായി ഒഴിവാക്കിയതു്. അന്നു് ആ മഹാക്ഷേത്രത്തിലെ
 മറ്റു് ഉഴരാളന്മാർ എല്ലാവരുംകൂടി അദ്ദേഹത്തിനു ടി ക്ഷേ
 ത്രസദസ്സിൽവെച്ചു് ഒരു ആശംസാപത്രവും മെമ്പലും സ
 മാനിഷകയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അന്നന്തരകാലത്തു 'സന്താന
 ഗോപാലം', 'ആര്യമപ്രദേശം', 'ഭക്തിലാഹരി' എന്നീ
 ചെറുകാവ്യങ്ങൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും 'ഘോഷയാത്ര'
 നാടകവും, 'ഗാന്ധി'യും എഴുതിത്തീർക്കുകയും ചെയ്തു. അ
 വിടത്തെ അമ്മ 1101 കന്നിമാസം 1-ാംനു- വകൽ 4 മ
 ണിസമയത്തു ദിവംഗതയായി.

മഹൻനമ്പൂരി സ്വജാതിയിൽ വിവാഹം ചെയ്തിരുന്നില്ല. മൈക്കോർട്ടുവകീൽ ശ്രീമാൻ പെരിഞ്ചേരി രാ

മൻമേനോൻ അവർകളുടെ സഹോദരി നാനിക്കുട്ടിയമ്മയാണു് അവർവിട്ടത്തെ കളത്രം. ഈ മഠത്തിയിൽ അവർവിട്ടേയ്ക്കു നാലു് ആൺമക്കളും നാലു പെൺമക്കളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്.

അവിടത്തെ ഭക്തിസംവർദ്ധകളായ ചില കൃതികൾ ശ്രീമതി നാനിക്കുട്ടിയമ്മയുടെ ആചാര്യവും പ്രേരണയും അനുസരിച്ചു നിർമ്മിച്ചവയാകുന്നു. ‘ഗുരുവായൂരപ്പൻ’, ‘വീണ്ടാരിക്കലമ്മ’, ‘ശിവസ്തവം’ മുതലായവ അക്കൂട്ടത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

സ്ഥാനത്യഗമം ചെയ്ത കൊച്ചി വലിയ തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അവർവിട്ടത്തെ കവിതയെ അഭിനന്ദിക്കുകയും സമ്മാനങ്ങൾ നല്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു സമർപ്പിച്ച,

“മാടേറിസ്സഞ്ചരിച്ചീടുകയടിവണിയും

ഭൂതജാലങ്ങൾ കഷ്ട-

പ്പാടേൽക്കാതുള്ള രക്ഷാനിപുണത നിലനിൽ-

ക്കുന്ന സർവ്വജ്ഞനാമം

കൂടെപ്പേർകൊണ്ടൊരപ്പാർവ്വതികളർമവര-

ത്തന്ന കുന്നിന്മേൽ വാസം

ചോടേവം പാർത്തിടുമ്പോൾ നിധിവതി സുഖദൻ

തമ്പുരാൻ ശംഭുതന്നെ.”

മുതലായ ശ്ലോകങ്ങൾ തിരുമനസ്സിലെ പ്രശംസയ്ക്കു പ്രത്യേകം പാത്രീഭവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അക്കൂട്ടത്തിലുള്ള മറ്റൊരു ശ്ലോകമാണു് താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതു്:

“നോരായ്നിന്നാശ്രയിക്കുന്നവർകളിലലിവു-
 ഞെട്രയും നല്ല യോഗ്യ-
 നാരാരായാലുമില്ലാ കരുണ നിജമത-
 ദേഷിയാണെന്നു വന്നാൽ
 പാരാകെപ്പാടിവാഴ്ത്തു ഗുണഗണമിവിടെ,
 ദ്രവ്യസംസാരമേതും
 ചേരാതാക്കുന്ന മാടക്കിതിവതി വിമലൻ
 ഹന്ത! പൂണ്ണരായിശൻ.”

കവികളുള്ളസ്ഥനായിരുന്ന കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തമ്പുരാനു നടുവത്തല്ലൂർനാട്ടങ്ങായിരുന്ന സ്നേഹാദരങ്ങൾ മഹനിലും വൈചുല്യേന സക്രമിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു കത്തിൽ ഇപ്രകാരം കാണുന്നു.

“തദാ തദാ കണ്ടു മനോരമായാ-
 മുദാരയുഷ്ടൽകവിതാപിലാസം
 ഹൃദാ സുഹൃന്നദനനെന്നതോത്തു
 മുദാതിവേലം തരളോഹമാസം.
 തന്തനീതിയതിലംഘ്യ കൌശലം
 ഹന്ത കാട്ടിയിതു സംസ്കൃതേവ്യലം
 തന്തനീതി ഭവദീയപത്രമെ-
 ന്നന്തരന്തരഹിതം കുതുഹലം.
 ദോഷജ്ഞഭാവം ഭവതാ ദിപിരുകതം
 കൊച്ചുണ്ണിഭൂവേന ഭിഷജ്യതാതം
 ലഘുക്രതവ്യാധിമവേത്യ താതം
 യുഷ്ടാകമേതി പ്രമദം പ്രഭൃതം.”

ഇത്തരം സ്നേഹമസൃണങ്ങളായ കത്തുകൾകൊണ്ടു കഞ്ഞി കൂട്ടൻതമ്പുരാൻ, കൊച്ചുണ്ണിത്തമ്പുരാൻ, കൊട്ടാരത്തിൽ ശങ്കുണ്ണി, കാവകര, ഉള്ളൂർ, വള്ളത്തോൾ, ഭട്ടാരി, കണ്ടൂർ, കാത്തുള്ളി മുതലായ പ്രിയചിത്രങ്ങൾ കാരാ അവസരത്തിൽ അവിടത്തെ സല്പൂരിക്കുകയും അഭിനന്ദിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. അപ്പൻതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തെ സഹോദരനിവ്ദിശേഷം കരുതിപ്പോന്നിരുന്നു. കരിക്കൽ തിരുമനസ്സിലെ കൂടെ താമസിക്കുമ്പോൾ മഹൻ തിരുമേനി മാരാർജ്ജുനിയുടെ ക്ഷണമനുസരിച്ചു് അദ്ദേഹം പുതുതായി പണികഴിപ്പിച്ച ‘പുല്ലേൽകുന്നു’ ബംഗ്ലാമു കാണാൻ പോയിരുന്നു. അവിടെവെച്ചു്,

“കന്നിന്മേൽ പള്ളിമാടം കയറിയരുളിടം
 പാവുതീപ്രാണനാഥൻ
 വന്നിടുന്നിന്റെ വൻപൊക്കയുമൊരു കുറിക-
 ണെങ്കിലുണ്ടാമനതം
 നിന്ദിക്കും താനിരിക്കുന്നൊരു ചെറിയ കുളിർ-
 കുന്നു പുല്ലെന്നു പുല്ലുൽ-
 കുന്നിന്മേൽ വന്നുകൂടാറിടവരുമിടവാ-
 ടാകുമെന്നെന്റെ പക്ഷം.”

എന്നൊരു ശ്ലോകം വെട്ടെന്തെണ്ടാക്കിപ്പൊല്ലി.

മഹൻനമ്പൂരി വാൽകൃകാലത്തിലും ദിനചയ്യയിൽ അത്യന്തം നിഷ്ഠയുള്ളവനായിരുന്നു. അക്കാലത്തു് അഞ്ചു മണിക്കു കുളി, ഗണപതിയോമം, ആദിത്യനമസ്കാരം, പുഷ്പാഞ്ജലി, ദേവീമാഹാത്മ്യപാരായണം ഇത്രയും അമ്പലത്തിലും; ഭാഗവതവും ഗീതയും പാരായണം ഇല്ലത്തു

നാലുകെട്ടിലുംവെച്ചു നിത്യവും നടത്തിപ്പോന്നു. തദനന്തരം കാപ്പിയും ഏകദേശം പത്തുമണിയോടുകൂടി ഊണും കഴിക്കുക പതിവായിരുന്നു. രണ്ടരമണിക്കു കാപ്പികഴിഞ്ഞതിനു ശേഷമാണ്, വർത്തമാനക്കടലാസുവായനയും സാഹിത്യപരിശ്രമങ്ങളും. വൈകുന്നേരം സന്ധ്യാവന്ദനവും കഴിഞ്ഞു പാലും പഴവും ഭക്ഷിച്ചിട്ട് രാത്രിമണിയോടുകൂടി ഉറങ്ങുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

1104 മീനം 17-ാംനു- മഹൻനമ്പൂരിയുടെ വലിയപ്പന്റെ മഹനും ജ്യേഷ്ഠനും ഇല്ലത്തെ കാരണവനും അന്നന്നെ ഗൃഹസ്ഥനുമായിരുന്ന ദിവാകരൻനമ്പൂരി ദിവംഗതനായതോടുകൂടി മഹൻനമ്പൂരി ഇല്ലത്തെ കാരണവരാകുകയും തന്നിമിത്തം അന്നുമുതൽ കുടുംബഭാരം എല്ലാം കയ്യേല്ക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടിവന്നു. അതിനുശേഷം ജ്യേഷ്ഠപുത്രനും ശിഷ്യനും ഇന്നത്തെ ഗൃഹസ്ഥനുമായ പരമേശ്വരൻനമ്പൂരിയുടെ വേണ്ട ഉപദേശങ്ങൾ കൊടുത്തും പരിചയിപ്പിച്ചും കുടുംബഭരണം മഹൻതിരുവോണിതന്നെ നിർവ്വഹിച്ചുപോന്നു.

“അച്ഛാധിഗാത്രമനുക്തലതരം കളത്രം
വേശ്ശ പ്രശസ്തവിഭവം വിശദാ ച വിദ്യാ
ശ്യാഘ്യം ക്ഷലം.....”

എന്നിങ്ങിനെയുള്ള സകലഭാഗ്യങ്ങളാലും അനുഗൃഹീതനായിരുന്നു നടുവം മഹൻ.

ലൗകികജീവിതത്തിൽ അന്ത്യകാലത്തു് അല്പം വിരക്തിപന്നതോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിനു ഭഗവൽഭക്തി വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

“എല്ലാബന്ധവുമൊന്നും, വിഭു, കർമ്മ-
 രമ്മയ്ക്കു കീഴ്പ്പെട്ടവൻ,
 ചൊല്ലാം നമ്മുടെ വിലപമംഗലചരി-
 വ്രാട്ടൊത്തു പാർത്തുള്ളവൻ
 മല്ലാരാതി, കചേലമാമുനി തുറ-
 നീടുന്ന ഭണ്ഡാരമെ
 നല്ല പാഷ്തി ചീര തീരയില ചിദാ-
 നന്ദൻ പ്രസാദിക്കണം.”

തന്റെ മരണം ഹൃദയസ്തംഭനംകൂടാതെ മൃതമായിരിക്കണമെന്നും അതു് ഒരു രാത്രിയിലെ സ്വപ്നമായി അവസാനിക്കണമെന്നും അവിടന്നു് ആഗ്രഹിക്കുകയും പറയുകയും ചെയ്യാറുണ്ടു്. അങ്ങിനെതന്നെ സംഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. 119 മേടമാസം 26-ാംനൂ- പിതാമഹിയുടെ ശ്രാദ്ധത്തിനു ശേഷം ഉണ്ടു കഴിഞ്ഞു വിശ്രമിക്കുന്ന സമയത്താണു് അവിടേയ്ക്കു ഹൃദയത്തിൽ വേദന തുടങ്ങിയതു്. അപ്പോഴും അടുത്ത അനന്തരവനും ജ്യേഷ്ഠപുത്രനുമായ പരമേശ്വരൻ നമ്പൂരിയോടു വിവരം പറയുകയും പല സാരോപദേശങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിനു കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനുശേഷം ബന്ധുമിത്രാദികളേയും ഡോക്ടറേയും തൽക്ഷണം വരുത്തുവാൻ നിദ്ദേശിച്ചപ്രകാരം ഉടനെ വരുത്തുകയും ചെയ്തു. ഡോക്ടർ വന്നു് ഇഞ്ചക്ടറുചെയ്യുകയും അതോടുകൂടി ഉറങ്ങുകയും ചെയ്തു. ബന്ധുമിത്രാദികളെല്ലാം തത്സമയം സമീപത്തുണ്ടായിരുന്നു. 27-ാംനൂ- അവിടത്തെ മേൽഗതിക്കായി സഹസ്രനാമം, പശുദാനം തുടങ്ങി പല സല്ലാഹിങ്ങളും അന്നു പരമേശ്വരൻ നമ്പൂരി നടത്തുകയുണ്ടാ

യി. എന്നുമാത്രമല്ല, അഷ്ടവൈദ്യന്മാരിൽ അഗ്രഗണ്യനായ ഇളേടത്തു തയ്ക്കാട്ടു നീലകണ്ഠൻ (കുട്ടൻ) മൃസ്സു് അവർകളേയും തൽക്ഷണം വിവരംകൊത്തു വരുത്തി പരിശോധിപ്പിച്ചു. എങ്കിലും അന്നു രാത്രി ഭജമണിയോടുകൂടി അവിടന്നു ബ്രഹ്മസായുജ്യം പ്രാപിച്ചു.

നടുവം മഹറൊ ഞാൻ ആദ്യമായി സന്ദർശിക്കുന്നതു 86-ൽ വയ്ക്കത്തു കൂടിയ ഭാഷാചോഷിണിയോഗത്തിൽവെച്ചാണ്. അടുത്തകാലത്തു് ഇല്ലത്തു വലപ്പോഴും ചോകുന്നതിനും അവിടത്തെ ദ്രവമെത്രീ സമ്പാദിക്കുന്നതിനും എനിക്കു് അവസരം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടു്. മേടം 3-ാംന-യാണു് ഞാൻ അവിടുത്തെ അവസാനമായിക്കണ്ടതു്. അന്നു സായാഹ്നത്തിൽ ഞങ്ങൾ ഒരുമിച്ചു ഭായ്യാഗ്രഹംവരെ പോവുകയുണ്ടായി. വഴിക്കു്,

“സാമിത്യത്തിലൊരുങ്ങി സൽക്കവികളെ -
 പൂമാല ചൂടിച്ചു; ദി-
 സ്സാമത്യത്തൊടുത്ത ദൃഷ്ടിയികളെ
 മറ്റിച്ചു തൻതുവലാൽ
 സാധുശ്രീതിരളും പ്രസംഗസുധയാൽ
 സമുദ്ര സന്തോഷവും
 സാരജ്ഞകുറിയും കൊടുത്തു സതതം
 വർത്തിക്കു വർദ്ധിച്ചു മേൽ.”

എന്നു് ഒരു ശ്ലോകം ചൊല്ലി എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു. അവിടുത്തെ ചരമംകൊണ്ടു വെണ്മണിപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ അവസാനസ്തംഭം ചീണ്ടുപോയിരിക്കുന്നു.

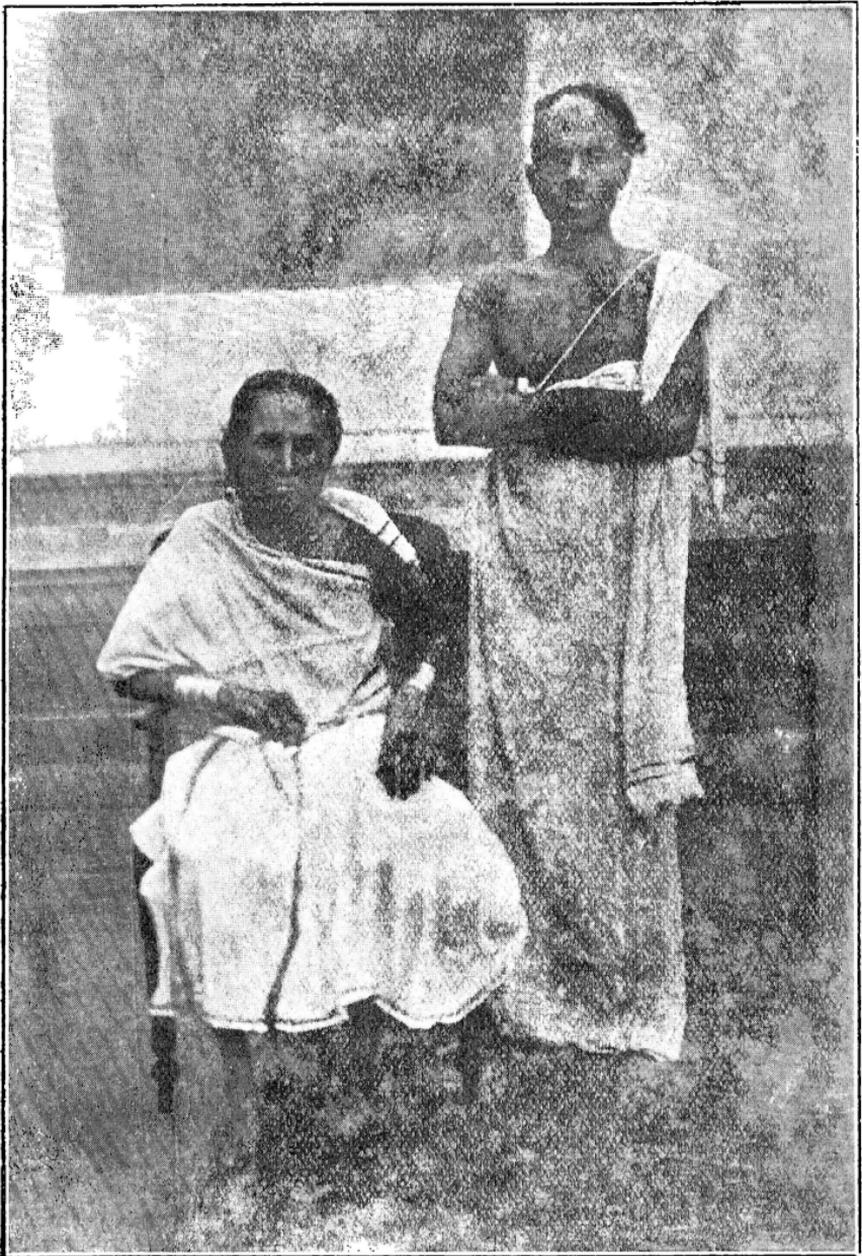
പൂജ്യപാദനായ നട്ടവം മഹന്റെ ഏകനാടകകൃതിയാണു് ഘോഷയാത്ര. വ്യാസഭാരതം വനപർവ്വത്തിലടങ്ങിയ ഈ കഥയിൽ അവിടുന്ന് ചില വൃതിയാനങ്ങൾ വരുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. സകലലോകനിയന്താവായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനിലാണു് കഥയുടെ നിർമ്മാഹകത്വം സമർപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ദുഷ്ടാധനാദികളുടെ ഘോഷയാത്രാവിചരം മുൻകൂട്ടി മനസ്സിലാക്കി അവർക്കു് ചില അമളിപരുന്നതിനു് അവസരമുണ്ടാക്കാൻവേണ്ടി നാരദനെ ഇന്ദ്രന്റെ അടുക്കലേക്കു് പറഞ്ഞയക്കുകയും ഇന്ദ്രപ്രേഷിതനായ ചിത്രസേനനെക്കൊണ്ടു് കൗരവരെ തോല്പിച്ചു ബന്ധനത്തിലകപ്പെടുത്തുകയും മറ്റും ചെയ്യുന്നതു് ശ്രീകൃഷ്ണൻതന്നെയാണു്. ഭാരതകഥയിൽ വരുത്തിയിട്ടുള്ള ഈ വൃതിയാനം കഥാഗതിക്കൊരു ചമല്ക്കാരം ഉണ്ടാക്കിത്തീർന്നുണ്ടു്. കഥയുടെ പരിണാമഗുഹിപ്പിന്നു് ഒരുപകരണവും ഈ വൃതിയാനം തന്നെ. പാത്രങ്ങളുടെ സ്വഭാവകല്പനയിലും കവി ഭാരതത്തെത്തന്നെ അനുകരിക്കുന്നു. എന്നാൽ,

“ധീരൻ ധർമ്മജനുഗ്രവീരനിധിയാം
 ഭീമൻ സുഭദ്രാവരൻ
 വീരൻ കേൾക്കുക മാദ്രിതന്റെ തനയ -
 നാരേവമഞ്ചൊളുകൾ
 ചാരത്തുണ്ടു പുലത്തുവാൻ പ്രിയതമ -
 നാരാ വനേ; ഗോപികാ -
 ജാരൻ പിന്തുണയെന്നിരുന്നു ഞെളിയും
 പാഞ്ചാലിയെക്കണ്ടിടാം.”

എന്നിങ്ങനെയുള്ള കണ്ണന്റെ മൃഗവിചാരങ്ങളും മറ്റും

പ്രത്യേകം കരാസപാദ്യത ഉണ്ടാക്കിത്തീർന്നു. സംഭാഷണങ്ങൾ പലപ്പോഴും അതർഗ്ഗങ്ങൾക്കുമാണ്. ഗ്ലോക്കങ്ങൾക്കുള്ള കഴക്കും പഴക്കവും അവിടത്തെ കൃതികൾക്കു സർവ്വസാമാന്യമായതുകൊണ്ടു പ്രത്യേകം പ്രസ്താപിക്കണമെന്നില്ല. “ഏകഃ ശബ്ദഃ സമ്യക് ജ്ഞാതഃ സുപ്രയത്നൈഃ സ്വഗ്ളേ ലോകേ കാമധുക ഭവതി” എന്ന പതഞ്ജലിവാക്യമനുസരിച്ചു സുഷുദ്ധായ ഈ നാടകത്തിന്റെ കർത്താവു സ്വഗ്ളസുഖം അനുഭവിക്കട്ടെ!

ഡി. പത്മനാഭനണ്ണി, എം. എ.

നടുവത്ത് ചെറൻനമ്പൂതിരിയും അധിടത്തെ അമ്മയും

സന്താനഗോപാലം

ഒന്നാം സർഗ്ഗം

അജ്ഞനപ്രകൃതിമാസവിദ്യയാൽ
 ബ്രഹ്മനിബുവനസന്തതിക്ഷയം
 ചേർത്തു, തീർത്തു, സകലം മിരട്ടിമി-
 ക്കുണ്ണലീല വിജയിപ്പു നിത്യവും

1.

ദ്വാരകാപുരിയിലംബുജേക്ഷണൻ
 നാരദാദിമുനിച്ചുനവന്ദിതൻ
 ഭാരമോരവടി വന്നുചേർന്നു; ഭൂ-
 ഭാരമാറിയരുളീ പരാൽപരൻ.

2

ദേവദിവ്യവിഭവങ്ങളായെഴും
 ദേവദാരുനീരയ്യം സുധമ്നയും
 കേവലം പരിലസിക്കുമപ്പരം
 ശ്രീ വളർന്നു വിലസുന്നു വിശ്രുതം.

3

ദിവ്യനായ സുരശില്പി തീർത്തൊരാ
 ഭവ്യരമ്യസഭയിങ്കലേകദാ
 സവ്യസാചിയറിയിച്ചൊതുങ്ങിവ-
 നവ്യയൻറെ തിരുമുന്വിലത്തിനാൻ.

4.

കണ്ട നോരമെഴുന്നോറു ചെന്നു, “നാം
 കണ്ടതെന്നയിസവേ, വത്ര, വത്ര!”
 കൊണ്ടൽനേർനിറനിവണ്ണമോതിയും-
 കൊണ്ടന്നച്ചു കുശലം തുടങ്ങിനാൻ: 5

“ഇത്രകാലമിവിടേയ്ക്കിരങ്ങിയി-
 ല്ല;-ത്രയല്ല വിവരത്തിനൊക്കെയും
 വത്രമെങ്കിലുമച്ചതില്ല; ഞാൻ
 മിത്രമെന്ന കഥയും മാനിതോ? 6

രാജ്യരക്ഷ വിധിചോലെ ചെയ്തു സാ-
 മ്രാജ്യപുഷ്ടിയുടയാത്രയത്തുവോൻ,
 പൂജ്യപാദന,മലൻ, യുധിഷ്ടിരൻ;
 പ്രാജ്യകീർത്തി,യവിടേയ്ക്കു സൗഖ്യമോ? 7

അല്ലലററവിടെയമ്മ, “ദുഃഖവും
 നല്ലതീ,ശപരവിചാരമൊക്കുചാൻ
 കില്ലകന്ന നിലയാണിതെ”നര-
 ചുല്ലയോ സുഖമിരിപ്പതിപ്പൊഴും? 8

വന്നു കാണണമിടയ്ക്കിടയ്ക്കു, ഞെ-
 നെന്നുമോക്കു,മിടയില്ലൊരിക്കലും;
 വന്നുചേന്നൊരു ഭവാനുമൊത്തിനി-
 ചെന്നു ചേവടി നമിച്ചുചോന്നിടാം. 9

നൂറു മക്കളൊരുചോലെ പോയതോ-
 ത്തേറ്റുമത്തലിലെഴും വിതാക്കളെ
 വേറുകൂറു കരുതാതെ ഭീമനും-
 കൂറുകെണ്ടുന്നതായിപ്പതില്ലയോ? 10

ഇന്നിനിസ്സഭ തുടങ്ങണം; കുറ-
 ച്ചൊന്നിരിക്കു; ചെടി പിന്നെയായിടാം
 നിന്നിടുന്നു യദുചീരര;- ഗ്രജൻ
 വന്നിടുന്നു; ഗൃതി കാണുതില്ലയോ?"

11

എന്നുരച്ചു ഹരി; സീരി തൽക്ഷണം
 വന്നു; കാലിണ വണങ്ങിയേവരും
 നിന്നു; ചൊല്ലുടയിരുന്നു; പാതമനിൽ
 ചെന്നു കൺമുറ മൂഴു സ്മിതാനപിതം.

12

“വന്നുചെന്നു വിജയൻ രസം രസം
 നന്നു നന്നു സുദീനം സുമംഗളം!
 ഇന്നു കേൾക്കു വിജയാഗമോത്സവ-
 ത്തിന്നു നാം സഭ നിറുത്തിവെയ്ക്കണം.”

13

എന്നു മനമനമുഖോളേവരും
 “നന്നു നന്നു ശരി”യെന്നുരയ്ക്കുവേ,
 വന്നുകേറിയൊരു വിപ്രനാത്തനാ-
 യന്നു ചത്ത ശിശുവാത്തൊരുത്തമൻ.

14

കട്ടിയെസ്സഭയിലിട്ടു; മാറിടം
 പൊട്ടിടംപടിയടിച്ചുടിച്ചവൻ
 പൊട്ടിയുച്ചമലരീ; നിലത്തമോ!
 വെട്ടിയിട്ട തരുപാലെ വീണതേ.

15

ഞെട്ടിയേറു മൃതനായൊരോമന-
 കട്ടിയെത്തഴുകിയുജ്ജവെച്ചവൻ
 കട്ടിരുന്നു; പുനരൊമ്പതാമനീ-
 കട്ടി”യെന്നരുളി വീണു പിന്നെയും.

16

തെട്ടിയറ്റ കുസുമകണകിലാ -
 കൂട്ടി കഷ്ടമവിടെപ്പതിച്ചതിൽ
 തെട്ടിയാസ്സഭ; ഞരുങ്ങിയചൂതൻ
 പൊട്ടിയോരു ചിരിയൊന്നൊതുക്കുവാൻ. 17

അന്നുണൻപടിയേറ്റു കൃഷ്ണനെ -
 ചെന്നു താണതൊഴുതേവമോതിനാൻ:
 “പൊന്നുരുകിയുടൽ വാഞ്ഞടുത്തതാ -
 മെന്നു തോന്നുമിവനെത്തരേണമേ! 18

എന്തദൃഷ്ടമിവനീ,ശപരൻ ഭവാൻ;
 ഹന്ത കർമ്മഗതി മാറിവെപ്പവൻ;
 സന്തതം തിരുവടിക്കു ദാസനീ -
 യന്തണൻ, തിരുമനസ്സുവെക്കുന്നേ! 19

അമ്പ! ഹന്ത! ജഗദീശ! കൃഷ്ണ! ഹേ!
 നിമ്പദങ്ങൾ പണിയുന്നൊരീ ദ്വീജൻ
 അമ്പരന്നു ഗെതികെട്ടു കഷ്ടമി -
 ഞൊയ്മ്പതുണ്ണികൾ മരിച്ചുപോകയാൽ. 20

എട്ടു കുട്ടികൾ കഴിഞ്ഞു; സങ്കട -
 പ്പെട്ടുകൊണ്ടിവിടെ വന്നതൊക്കെയും
 വിട്ടിടാതെയറിയിച്ചു; മന്മനം
 മട്ടി; നാട്ടിലൊരു നാഥനിലുയോ? 21

കുട്ടികൾക്കു മരണം വരുന്നതോ
 ‘രാട്ടിനുള്ള കുറവെ’ന്നു രാഘവൻ
 കാട്ടിയോരു വഴി വിട്ടു നില്ക്കുമി -
 നാട്ടിലെങ്ങിനെ പൊറുക്കുമിജനം. 22

ഇല്ലമുള്ളതു വൊച്ചിച്ചു വില്ലുണം
 വല്ലവാടു, മിവിടുന്നു വോകണം
 നല്ലതീ നില; ദുഃഖിച്ചു നാട്ടിലാ-
 ക്കല്ലലിപ്പു? നെറികെട്ട മാധവ! 23

നീ പറഞ്ഞപടിയന്നു നല്ലി സാ-
 ന്ദീപനിക്കു മുതനായ പുത്രനെ
 താവമാറുകിടന്നു പദാശ്രിതൻ
 ഭൂവ! കാണുകയിരൊരാളുണ്ണിയെ. 24

കാമദായി, കരുണാലയൻ, പരൻ
 ക്ഷേമദൻ, വിള, മുകുന്ദനീശപരൻ;
 ശ്രീമണോളന,ഖിലാത്തിനാശനൻ;
 രാമ! രാമ! കഠിനം പറഞ്ഞു ഞാൻ. 25

ഞാനിവണ്ണമറിയാതെ ഭഗമിണീ-
 ജാനിയെക്കുറിയൊക്കുരയ്ക്കയാൽ
 ധാനി തട്ടിയീടന്നു കലത്തിന്നും;
 ശ്രീനിവാസ! കൃപവേണമെപ്പൊഴും. 26

മക്കളിങ്ങിനെ മരിച്ചുപോകയാ-
 ലുറുക്കളുത്തിലഴൽ മുത്തുമുത്തു ഞാൻ
 തിങ്ങുവിട്ടു ചിലതോതി;-യെന്നെ നീ
 ധിക്കരിക്കരുതു, കാത്തുകൊള്ളണേ. 27

ലോകനാഥ! തവ ദാസനായ ഞാൻ
 ശോകസാഗരനിമഗ്നനോക്കുണേ
 ചാകയില്ല; നിലയില്ല; നീന്തിയാ-
 ലാകയില്ല; തിരുവുള്ളമാശ്രയം. 28

കാളിയൻ കഥകഴിച്ചു ഗോകുളിൽ
 കേളിയാടിയ കടാക്ഷവീക്ഷണം
 കേളിവന്റെ മൃതനാം കിടാവില്ലും
 കേളികേൾപ്പതിനു കേളിയാടണേ.” 29

സീരി നോക്കി ഹരിയെ; -ച്ചിരിച്ചു കം-
 സാരിയൊന്നു തലയാട്ടി; യാദവർ
 ശൗരിതന്നെ ഗതി,യെന്നിടുന്നു; സം-
 സാരി വിപ്രനിലലിഞ്ഞു ഫൽഗുനൻ. 30

“നന്നിത്തേതു കഥ; -യൊമ്പതുണ്ണിയോ-
 മന്നിൽവാനവനു പോയതക്രമം
 ഇന്നിവക്കൊരലിവില്ല കഷ്ടമാ”-
 യെന്നാഴന്നു വിജയൻ വിയത്തുപോയ്. 31

ഇത്തരത്തിലറിയിച്ചു വിപ്രനും-
 ചുത്തകട്ടിയെയെടുത്തു പിന്നെയും
 തത്തദംഗമിടരോടു നോക്കിയ-
 നത്തൽ മൂത്തു നെടുവീപ്പൊടോതിനാൻ. 32

“കോൾമയിർക്കുളിരിളക്കുമീമുഖ-
 ത്തോമനേ! പുതുമയുള്ള സുസ്മിതം
 കാഞ്ചതിനു കൊതി; ഭാഗ്യമില്ല; ഞാൻ
 സീമയൊ ഓരട്ടുഷ്ടിഭഗൻ. 33

അച്ചനാധിയകലട്ടെ കൺതുറ-
 നച്ചമൊന്നു കരകെന്റെ വൈതഃല!
 കച്ച ജീവദശയികലാശ നി
 നൊച്ചു കേൾക്കുകിലെന്നിക്കുടിച്ചിടം. 34

സാമവേദമുതവിട്ടുതീർക്കലൈ -
 തുതുമരന്ദമണിയേണ്ട പുണ്ടുകൾ
 ക്ഷാമമാന്നിരം വരണ്ടു കാൺകയാ -
 ലാമയാഗ്നിയിലെരിഞ്ഞിടുന്നു ഞാൻ. 35

ആ മരിച്ച സുതരെട്ടുവേക്കുഴു
 സോമസുന്ദരമുഖങ്ങുചിങ്ങിനെ
 രാമ! രാമ! മിഴികൊണ്ടു കണ്ട ഞാൻ
 താമസിക്കരുതു ചാവണം ക്ഷണം. 36

ചൊല്ലുവാനൊരുവനില്ല; സഹ്യമ -
 ല്ലല്ലകൂടിയരുകുന്ന സകടം
 ചൊല്ലുകെട്ടു നുവരന്റെ നാട്ടകം
 പുല്ലുപോലെ നിരസിച്ചു പോകണം. 37

വല്ല ദിക്കിലുമൊഴിഞ്ഞു പാർക്കണം
 മല്ലവൈരി ചതിയൻ ജനാദ്വനൻ;
 പല്ലവാധരികളെപ്പുലത്തുവരൻ
 നല്ലവൻ; വലിയ വാക്കുരപ്പവൻ; 39

മായകൊണ്ടു മതി മാറി, വല്ലഭ -
 ന്വായമോതിയപരാജ്ജിതം ധനം
 ന്യായമെന്ന നിലയിൽ വിടുങ്ങു; -മെ -
 ന്തായതച്ചികളുശിച്ചൊടുക്കിടും. 39

ധമ്മമീ വികൃതി ചൊന്നതാണു; വെ -
 റമ്മ വന്നു കഴൽകൂപ്പുമുച്ഛനും
 തിന്മകൾക്കു വിളഭ്രമി; നീങ്കലോ
 നന്ന ഘന്ത; വിടുവിധ്വീതനെ ഞാൻ. 40

വീയ്മേറിയൊരു മക്കളും ഭവ-
 തഭായ്മാരുമിഹ സജ്ജനങ്ങളാം
 ആയ്മരായ മരയോരിലീചിധം
 ക്രൗയ്മവെട! മുക്കുന്ദ! ദുർമ്മത!” 41

ചിന്നെയും മതിമാനു കൃഷ്ണനെ
 തന്നെയത്ര കഠിനം പറഞ്ഞുപോയ്.
 “എന്നെയിങ്ങിനെ വലച്ചിടൊല്ല, ഞാൻ
 നിന്നെ വിട്ടു ചിരിയില്ല മാധവ! 42

എട്ടു കുട്ടികൾ മരിച്ചു സങ്കട-
 പ്പെട്ടുഴന്നു കലിങ്കൊണ്ടു തുള്ളി ഞാൻ
 മട്ടുമാറിയവിടേയ്ക്കു നിഷ്കുമാ-
 യിട്ടു ചൊന്നതവിലം ചൊറുകുണേ. 43

സത്യമൃത്തി, സകലേഷുദൻ, ഭവാനൻ
 നിത്യ,നാദു, നചിലാസ്യ നായകൻ,
 മത്തുനെന്നു കരുതിട്ടുചിച്ച ഞാൻ
 കൃത്യബോധരഹിതൻ ബഹിഷ്കൃതൻ. 44

ഭൃത്യവത്സല! ഭവാനൻ ഭൃത്യനും
 ഭൃത്യഭൃത്യനുമവൻ ഭൃത്യനും
 ഭൃത്യനെന്ന നിന്നവിന്നയോഗ്യനീ
 മത്തുനേറമചരാധി കേവലം.” 45

ഉള്ളിലുണ്ണിയുടെ കോമളാനനം
 തള്ളിയേറിയ വികാരശക്തിയാൽ
 പുള്ളി വീണു; മകനെക്കുറിച്ചുകൊ
 പൊള്ളിയിങ്ങനെ പറഞ്ഞു ചിന്നെയും. 46

“കട്ട! നോക്കുകെ,ഴുനേല്ക്കുക,മുറ്റനെ-
 കഷ്ടമിങ്ങിനെ വെടിഞ്ഞു പോകൊലാ
 എട്ടു സോദരർ വെടിഞ്ഞതൊന്നെന്നെയി-
 ണ്ടിട്ടു പോകരുതു കൊണ്ടുപോകണം. 47

കൂലികെട്ടു ചുമടൊയമ്പുതൊരി വ-
 നാലിയന്നു ഗതികെട്ടൊരയ്യയെ
 താലിയും തനയനും നശിച്ചു വെണ്-
 ചേലിലാക്കുക നിനക്കു യുക്തമോ? 48

അപ്പുനിലു ഗതി; വൈശ്വകാദകം
 സ്വപ്നനിമ്ബലതാനാ! മുടിക്കൊലാ
 ഇപ്പുവെണ്ണുകെ,ഴുനേല്ക്കുക,മന-
 ള്കുമായ വഴി ഞാൻ പാഞ്ഞതാം.” 49

കട്ടതിന്നു, കളവോതി,യാരെയും
 തൊട്ടു തിന്നു കഴിയുന്ന കൃഷ്ണനെ
 മുട്ടുകത്തിയറിയിച്ചൊരല്ലൽ കേ-
 ടിട്ടു പുഞ്ചിരിയിടുന്നു കശുലൻ. 50

പാട്ടിൽ നിന്നു വടിവെച്ചമൺ പെ-
 ണ്ണാട്ടിമാരുടെ കളിക്കരങ്ങിനെ,
 നാട്ടിനുള്ള ശനിയെ, സൂതിയ്ക്കയോ?
 കാട്ടിൽ നിന്നു വിലചിയ്ക്കയോ ഗുണം? 51

മൗനിയായി മുപുകുന്ദമാക്കുട-
 ന്നാനിരുന്നതിലിടഞ്ഞു ഫൽഗുനൻ
 “ഞാനിതാ സഭ വെടിഞ്ഞുപോകയാ?”
 യ്യാനിയിങ്ങനെ പറഞ്ഞിരങ്ങിനാൻ. 52

ഉള്ളിലിത്ത വിജയന്റെ വോക്സിലും
 പിള്ള ചത്ത മറയോന്റെ വാക്സിലും
 ഉള്ളുകള്ളികളറിഞ്ഞ കൃഷ്ണനെ -
 ന്നുള്ളുകൊണ്ടു ചിരിതന്നെ കേവലം. 53

ഭ്രസുരൻ മതിതെളിഞ്ഞു പിന്നെയും
 വാസുഭദ്രനെ വിളിച്ചുലച്ചതേ
 “വാസുദേവ! ഭൃതിതം കെടുകണേ
 നീ സുമംഗളനിധാനമല്ലയോ? 54

എന്തുതന്നെയവലാതി ചൊല്ലീലും
 പിന്തുണയ്ക്കു കൃപ ചെയ്തിടായ്ക്കിൽ ഞാൻ
 വെന്തുനീറമഴലാൻ കാന്തയോ -
 ടെന്തു ചെന്നു പറയേണ്ടു മാധവ! 55

കൃഷ്ണ! കൃഷ്ണ! സകലം പൊറുകണേ
 കൃഷ്ണ! കൃഷ്ണ! മകനോറുപോരണേ
 കൃഷ്ണ! കൃഷ്ണ! പിത്രശാപമാറണേ
 കൃഷ്ണ! കൃഷ്ണ! കൃപയെന്നിൽ വെന്തണേ. 56

കഷ്ടകാവ്യണ്ണനെന്തിൽ കരണ കണവുമി -
 ല്ലേ;-ന്റെ മുജ്ജന്മസിദ്ധാ -
 ഭൃഷ്ടനീങ്ങാത്തതാവാം; തലയിലെഴുതിയാൽ
 പിന്നെ നീകാൻ ഞരക്കം;
 ദിഷ്ടുകേടിന്റെ മൂലം തിരയുക വിഷമം;
 നല്ല കാലം വരുമ്പോ -
 ഉദിച്ചും സാധിക്കു;-മോത്താൽ പ്രകൃതിയുടെ കളി
 പ്പന്തലാണീ പ്രവഞ്ചം. 57

കേമം പൂർണ്ണജിതനോക്കുവേമീഹമലാ-

കത്തിലെ?നാഗമത്തിൻ

മേമം കണ്ടോർ കമിക്കും പഴയൊഴി പതിരാ-

കില്ല, സന്ദേഹമില്ല.

ഇമ്മട്ടെന്തൊക്കെയോ ഞാൻ ചപലത പലതും

കാട്ടി; ദൈവേച്ഛപോലി-

ജ്ജനം സാധിച്ചുപോണം, ജനി-മൃതി-സുഖ-ദുഃ-

ഖങ്ങൾ മായാകൃതങ്ങൾ.”

58

ഏവം വിപ്രനരച്ച ഹന്ത! സഭയിൽ

ശ്രീകൃഷ്ണനെക്കൂപ്പി,യാ-

പ്പാവം ചത്തകിടാവിനെച്ചമലിലി-

ട്ടേന്തികുരഞ്ഞെങ്ങിനെ

ദേവന്മാരുടെ മുമ്പിൽനിന്നുടനിം-

ങ്ങിപ്പോന്നു, “വേളികെഴും

ജീവൻ താങ്ങണമെ”ന്നു വന്നപഴിയേ

പോയാനിളാവാനവൻ.

59

രണ്ടാം സ്കന്ദം

“ഹേ വിപ്ര! നില്ക്കുക, കുറച്ചുലയാള, കോവം
ഭാവിച്ചിടാത്ത, കളകാധികളാകമാനം
ഭാവപ്രിയം സുലഭ,മജ്ജനനാണു തൃക്കാൽ
സേവിപ്പതിന്നുമുതലന്തകനും വണങ്ങും.

1

സേവിച്ചു തെല്ലൊടുവിചാഹരനോടു മല്ലി-
ദ്രീവില്ലകൊണ്ടഭിമതത്തെയടഞ്ഞതാരോ?
ആ വിശപവീരവരനജ്ജനനൈക്കടന്നു
പോവില്ല കാലഗതിയും കരുതേണമുള്ളിൽ.

2

അത്രതൃരന്തണ! ധനുലംരല്ല; രാജ-
മിത്രങ്ങൾ, രാപ്പകലണിഞ്ഞു തെളിഞ്ഞിടുന്നോർ;
ചിത്രങ്ങളെന്നു പറയാമിളകാഴ്ചി;-ലുണ്മാൻ
സത്രത്തിലാൻ മറയോരിവർ; ഭൂപരല്ല.

3

ഉണ്ണാനിരത്തുമലിവോടൊരുമിച്ചൊരണ്ണ-
ത്തെണ്ണായിരം വലിയ വിപ്രരെയണ്ണനാട്ടൻ
വിണ്ണാറിനൊത്ത പുകഴാണ്ടവനാ മഹാന്റെ
കണ്ണായ ശിഷ്യനനുജൻ കൃതിയജ്ജനൻ ഞാൻ.

4

മുഷ്ടൻ ബകന്റെ കലി തീണ്ടിയൊരന്തണന്മാർ
കഷ്ടപ്പെടുന്ന സമയത്തവനെത്തുലച്ചോൻ
ധൃഷ്ടൻ യുധിഷ്ഠിരസഹോദരനായ ഭീമ-
നീഷും കലന്റെരനുജൻ ബലിയജ്ജനൻ ഞാൻ

5

കള്ളൻ കടന്നു നിശി ഗോധനമാഹരിച്ചി-
 ട്ടുള്ളം കലങ്ങിയലറും ദപിജനൊത്തുണച്ചോൻ
 ഭുള്ളരൊരാണ്ടിലധികം ഗ്രതമാചരിച്ചു-
 കൊള്ളണ്ടിവന്ന വശിയജ്ജ്വനനോടു സർപ്പം. 6

പത്താമതുണ്ണിയവിടേയ്ക്കു പിറക്കു,മുപ്പാ-
 ളെത്താം കൃതാന്തഫതകാന്തകശിഷ്യനീ ഞാൻ
 സത്തായ സൽഗതി സദാ മനുജുക്കു വേദ-
 വിത്തായ വിപ്രവര, പാദപരാഗലേശം. 7

ഈവണ്ണമുള്ള വിജയോക്തിയെ വിശ്വസിച്ചു;
 ഭാവം തെളിഞ്ഞു; പരമെങ്കിലുമന്നു വിപ്രൻ
 ആ വയ്മ്പനുള്ള യുതി കുത്തിയിളക്കി നോക്കാ-
 നേവം പറഞ്ഞു മതികെട്ടുവന്നെന്ത മട്ടിൽ. 8

“മല്ലാരി, വീരബലരാമ, നതിപ്രസിദ്ധ-
 വില്ലാളി കാർണ്ണിയിവർ ചെയ്തതരാത്ത കായ്തും
 ഇല്ലാ ഭവാനു വിഷമം; ശരി, ശങ്ക തീരു,-
 ന്നില്ലാ; മനസ്സിളകിടുന്നവരന്തണുമാർ. 9

ത്രൈലോക്യനാഥരിവ,രിന്നിവരെക്കുവിഞ്ഞൊ-
 രാലോചനയ്ക്കു”; മതി ഭൂസുര! ചൊന്നതെല്ലാം.
 “ഭൂലോകമൊറ്റ നിമിഷത്തിനകത്തമന്താ-
 നാലോകനം മതി ധനജ്വയനോമ്ബവെയ്ക്കു. 10

മല്ലാരിയല്ല, ബലനല്ല,നിരുദ്ധനല്ല,
 വില്ലാളി കാർണ്ണി,യിവരല്ലി; -വനജ്ജ്വനൻതാൻ
 വില്ലാചന്ദ്രാഴിയിവ പാവകദത്ത; -മെന്റെ
 മല്ലാലമൻ ഹരനന്തകവൈരിപോലും. 11

ശോകത്തിനില്ല വഴി; സംശയമുള്ളിലുള്ള -
താകകളെത്തിടുക; കാലനെത്രകീലും ഞാൻ
വാകത്തിലാക്കുമവനെല്ലുമില്ല; പത്താം
തോകം ഭവാനനുഭവത്തിനു തന്നിരിക്കാം.” 12

‘കന്നല്ല കഷ്ടമിവനൊമ്പതു ബാലകന്മാർ’—
എന്നല്ലലാൻ കരളെങ്ങിനെ ഞാനടക്കം
നന്നല്ല തെല്ലഹിതമായറിയിച്ചതി; - ഷും
തന്നല്ലലാറുമവിടുന്നതു സമ്മതിക്കാം. 13

“എന്തിപ്പൊഴും കരളിളക്കമെഴുന്ന മട്ടിൽ
ചിന്തിച്ചുരപ്പതിനു കാരണമാരണത്ര!
കന്തിക്ക ധർമ്മസുഖമാദരനാസ്തിദാനോ-
നെന്തിന്നസാധ്യം; - മജ്ജത ചെറുതെ വികല്പം. 14

ചൊല്ലാം പറഞ്ഞപടി പുത്രനപായമൊന്നും -
മില്ലാതെ കാത്തുതരവാൻ കഴിയാത്ത പക്ഷം
പുല്ലാണെന്നില്ല തന്നെ തിരിച്ചിചെരിച്ചിടും ഞാൻ
വില്ലാണു, നിന്തിരവടിത്തളിരാണു; സത്യം.” 15

സത്യം വിടാത്തവകയാണിവനേറ്റുമു-
ക്ത്യം നടത്തുമതിനില്ല വികല്പമല്ലം
അത്യർത്ഥമീ നിലയിലാത്തു, കിരീടിടയാടായ്
പ്രത്യക്ഷമിങ്ങനെ കടന്നു പറഞ്ഞു വിപ്രൻ. 16

“തീരാത്ത സങ്കടമൊഴിഞ്ഞു; ഭവാനു പറഞ്ഞാൽ
പോരാത്തയില്ല; ശപഥം കരുതീല ലേശം
വീരാഗ്രഗണ്യ! തൊഴുതൻ; ദ്വിജചാപലങ്ങൾ
തീരാത്തതെന്ന കഥ ലോകചരിത്രസിലം.” 17

എന്നോതി, നിന്നു കുറയൊന്നു ചിരിച്ചു, പിന്നെ-
യൊന്നോടി, പാതമാരുടെ ചുറ്റുമെടുത്തു ചാടി;
വന്നോരു മോദജലരാശിയിൽ വീണലച്ചു;
മുന്നോട്ടു പോയി; -രികെവന്നു കരം വിടിച്ചു;

18

“പോകട്ടെയജ്ജന, വിശേഷമകായിലും ഞാൻ
പാകത്തിലൊക്കെ വിവരിച്ചു മനസ്സിലാക്കാം
ശോകം ശമിച്ചുവമിനി പ്രസവം സമീപി-
ച്ചുകൊടുത്തോടിവരു; -മന്നു മറന്നിടൊല്ലേ.”

19

കേളിപ്പെട്ടും വിജയനോടീട വാങ്ങി,യില്ല-
ത്താളിത്തഴച്ചു കുതുകത്തൊടു ചെന്നു വിപ്രൻ
വേളിക്കുകുളിരിനി വിവരങ്ങൾ തട്ടി-
മുളിച്ചു, പൂണ്ണസുഖമൊത്തൊരുമിച്ചു ചാണാർ.

20

ഉണ്ടായിരുന്നൊരഴലജ്ജനനെ സ്മരിച്ചു-
കൊണ്ടാറി, മായയുടെ ശക്തി, മറന്നു സർവ്വം;
രണ്ടാളിലും സുഖമുദിച്ചു; ജഗത്തിലെത്ര
കണ്ടാലുമാരുമറിയാ പ്രകൃതിപ്രഭാവം.

21

എട്ടൊയ്മ്പതുണ്ണികൾ കഴിഞ്ഞവരൊപ്പിരട്ടും
മട്ടൊത്ത കാലഗതി നോക്കുകവകു് സൌഖ്യം
കട്ടൊക്കെയുണ്ടവകടം, സുഖദുഃഖമുള്ളിൽ
തട്ടൊല്ലു; സാരമിതുതന്നെ പഠിക്കണം നാം.

22

ആ വിപ്രവന്ദ്യവരദമ്പതിമാർ സദാപി
ഭാവിപ്രിയം കരുതി വാണവരുന്ന കാലം
ദേവിജ്ഞു ഗർഭമതുനാൾമുതൽ വിപ്രനേരെ-
സ്സേവിച്ചു നിത്യനിയമങ്ങളിലുള്ളൊച്ചു.

23

കാദിക്കെന്നൊത്തുരുവിടും മുനി ചൊന്നപോലെ-
 ന്നാദിജ്ഞ മുഖ്യവിധി പുംസവനം കഴിച്ചു
 മോദിച്ചിരുന്നു 'മുരമൂന്നുര'നെ ജപിച്ചു
 വേദിച്ചിടായ്ക്കുതിനവർക്കു കൊടുത്തു വിപ്രൻ. 24

ക്ഷേത്രം, കൂടിച്ച ദിവസംമുതൽ നിന്തി, വേദ-
 സാരം പ്രജാഭ്യദയമാസ്തവ്യംപ്രകാരം;
 വൈരം വെടിഞ്ഞു ഹൃദി, വിത്തചയം ജനാപ-
 കാരത്തിനാക്കി, വചനൈസ്സുകൃതങ്ങൾ ചെയ്തു. 25

പാലപ്പമെന്ന പല ഭോജ്യപദാർത്ഥമന്നാ-
 ശ്ശീലം തികഞ്ഞ സതി ഗർഭിണിയാത്തലമ്മാൾ
 ബാലക്കു തൃപ്തിയടയുപടി വാരി വാരി-
 കാലത്തുതൊട്ടവൾ കൊടുത്തിടമന്തിയോളം. 26

പത്തും തികഞ്ഞു, വയറൊന്നു കിഴിഞ്ഞു, സാദ-
 മൊത്തുള്ള പന്തിയുടെ മാതിരി കണ്ടു വിപ്രൻ;
 ഉത്തംഗസംഭ്രമമിയന്നു, കിരീടിയോടാ-
 പത്തുള്ള കാലമറിയിക്കണമെന്നൊച്ചാൻ. 27

“അഹഗണ്ഡാഴിച്ചു വിജയൻ തരുമിന്നു സർവ്വ-
 ഭോഗങ്ങളും സുദൃഢം”മെന്നവനോടിയെത്തി
 “ഹേ! ഗന്ധവാഹജസഹോദര! പാഹി! പാഹി!
 യോഗം വത്ര! പ്രസവകാലമടുത്തു”വെന്നാൻ. 28

“കന്നിപ്പൂവെണ്ണുക, മറക്കരുതോർമ്മവേണം;
 വന്ദിച്ചിടുന്നു, കൃപ വേണ, മനാഥനീ ഞാൻ.”
 കന്നിച്ചിറങ്ങുമളവജ്ജനനോടു വിപ്രൻ
 നന്ദിച്ചിടുന്നമവിടെപ്പലതും പറഞ്ഞു. 29

കേനിച്ചു ചെന്നു നിലയത്തിലണഞ്ഞു വിപ്രൻ,
 വന്ദിച്ചുകൊണ്ടുതളിയജ്ജ്വനനോടു വീണ്ടും;
 “കേനിച്ചുവെള്ളുക, മനസ്സിച്ചുകുന്നു, ധൈര്യം
 ഭീന്നിച്ചിടുന്നു, മകനേ! യമനെഞ്ചുരം മേ.”

30

മാനിച്ചു ധൃജ്ജടിയെ, വില്ലു കലച്ചു, ദിവ്യം
 ധ്യാനിച്ചു ശബ്രനീര, പാതംനൊരങ്ങിനിന്നു
 വാനിച്ചുടത്ത ശരകൂടമിണക്കി, വിപ്രൻ
 താനിച്ചുവെച്ചു ചെകിടോർത്തിറയത്തു നിന്നു.

31

“ഇള്ളുകിടാചിട്ടുകി, കണ്ണിനു പറ്റി, നായോ
 വിള്ളു തട്ടി,യൊരമുകി, നിയത്രയായി
 വെള്ളം തട്ടിപ്പതിനൊരക്കുക,”യെന്നുകായി-
 ലുള്ളോ പരിഭവചസ്സുകൾ കേട്ടു വിപ്രൻ.

32

വിള്ളു നല്ലതു വരട്ടെ,യരിച്ചുചൊന്നും
 തള്ളുചൊത്തിടരുതെന്നു, നിനച്ചു പിന്നെ
 ഉള്ളു പിടിച്ചുതളി“യജ്ജ്വന! പാതം! പാതം!
 കള്ളൻ ചതിയ്ക്കുമിരകയ്യിലുചവെടക്കു.”

33

അല്ലാ കിടാവു കരയുന്നു, വെരത്തരിച്ചു-
 മില്ലാതെ പൊറു സുഖമുണ്ണി ജയിച്ചു പാതം
 വല്ലാതെപ്പറയി,ലാശ്ശിത്തുചിൻ കരച്ചി-
 ലില്ലാ, ‘പിന്നാവ’ലറിവന്നു വിഴുന്നു മുവിൽ.

34

“ചൊല്ലു,ല്ലാലത്തു? വര പാതം! നമുക്കു ചെന്നി-
 റിപ്പത്തിലൊന്നു തിരയാം ക്ഷണ”മെന്നു വിപ്രൻ
 വല്ലന്തികൊണ്ടുറയിലാൻ, കിടാവിനെക്ക-
 ണ്ണിപ്പൊ,ഉറന്തിയിടറിത്തലതല്ലി വീണു.

35

നില്ലാത്ത ചിന്തയതിരൊ വിഷാദമീറ-
 യെല്ലാം കലൻ മതി മങ്ങിയ പാർവ്വനപ്പോൾ
 വല്ലാതെ നിന്നു, പറയാം പരമാർക്കമെന്തെ-
 ന്നില്ലാത്ത ഗർവ്വപജയത്തിനു മൃത്യുമൂലം. 36

എന്താണിതെന്തു കഥയാണു കിരാതമൃത്തി
 ചെന്താമരാസ്രുരിപു തന്ന ശരം ശരാസം
 ഘന്താതുഭതം വലിയൊരക്രമമോഞ്ഞനിശ്ശ
 വെന്താളിടുന്നു ഹൃദയം കലി കേറിടുന്നു. 37

“തന്നേശ്ശ, വേണ്ട കളിയുണ്ണിയെ, ടൃഷ്ടുദോഷം
 വന്നേശ്ശ,മോർക്ക കൃതാന്ത! കിരീടിയേ നീ
 ഇന്നെന്തു കണ്ടു കളിയാക്കി, ‘യമന്റെ കാല’-
 നെനെന്നെയിന്നുമുതലാളുകളോർക്കുവാനോ?” 38

കുട്ടിത്തമുള്ളടൽ വിറച്ചെരികോപവവനി
 ചൊട്ടിത്തൊരിച്ച നയനങ്ങളിളകിടനാക്കി
 ‘വട്ടിക്കണക്കു’ വിജയൻ ചെറുത്താൺ വലിച്ചു
 വിട്ടിട്ടിടിക്കൈകരോരവം മുഴക്കി. 39

തട്ടിപ്പിടത്തവിടെനിന്നെഴുന്നേറ്റു വിപ്രൻ
 ചൊട്ടിക്കരഞ്ഞു തലതല്ലിയലച്ചു പിന്നെ
 തെട്ടിത്തൊരിച്ചു വിജയന്റെ മുഖത്തു കുത്തി-
 പ്പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു വല ഗോഷ്ടികൾ നിന്നു കാട്ടി. 40

“പ്രദ്യുക്ത,നണ്ണിയനിരുല,നതിപ്രസിദ്ധൻ
 വിദ്യുൽപ്രഭൻ മുസലി, മംഗളമൃത്തി കൃഷ്ണൻ;
 ഉദ്യുക്തരല്ലവ,‘രിവൻ മതി’യെന്നു കഷ്ട
 ഹൃദ്യുതവെച്ചു ഭരദൃഷ്ട! ചതിച്ചു നമ്മെ. 41

മല്ലാരിയെപ്പഴിചറഞ്ഞു ഞച്ചിഞ്ഞു മേനി
 ചൊല്ലാനൊരുങ്ങിയ നചുസകമായ നിന്നെ
 തല്ലാഞ്ഞതിന്റെ റെലമാണിഹ കേട്ടുകേളി-
 യില്ലാത്തമാതിരി പിണഞ്ഞൊരു പുത്രഭൃംഗം. 42

വില്ലാരു തന്നു, ശരമെങ്ങിനെ കിട്ടി, നിന്റെ
 മല്ലാഹാരന്റെ തലയിൽ, ശിവ! രാമ! രാമ!
 ചൊല്ലാനാർക്കുമിനി നീ മായത്തു പോക;
 നല്ലാളുകൾക്കരുതസജ്ജനസംഗമലശം. 43

പോകാൻ വരട്ടെയൊരു പട്ടട തീർത്തു തിയ്യിൽ
 ചാകാൾ, ഭവാൻ നെറിയെഴുന്നവനെങ്കിൽ വേഗം
 ആകാത്ത പുത്രവിരഹാനലനെനെയിട്ടു
 ചാകാതെ കൊല്ലതിനു നിയ്യാരുവൻ നിമിത്തം. 44

എട്ടാശകൾക്കുമധിവൻ വിള കൃഷ്ണനുള്ളിൽ
 തട്ടാത്ത പാപി,യവനെപ്പഴി ചൊല്ലിയോൻ നീ
 തൊട്ടാൽ കുടിക്കണമെടുക്കുക വില്ല ചൂണ്ടൽ
 കെട്ടാൻ കൊടുക്കുക, നടിയ്ക്കരുതാരുമറെ.” 45

ദൈവത്തെയോർത്തു, നെടുവീർത്തു, മുഖം കുനിച്ചു,
 ഭാവം പകർന്നു, നയനാംബു പൊഴിച്ചു, കൂപ്പി;
 പാവം കിരീടിയമരുന്നതു കണ്ടു വില്ല-
 നാവന്ന കോപദഹനജപരമസ്തമിച്ചു. 46

“കഷ്ടം ഭൂഷിച്ചു ജഗദീശപര! ഞാൻ കടന്നി
 ശിഷ്ടൻ ധനജ്ഞയനെയും ശിവ! രാമ! രാമ!
 ദിഷ്ടത്തിനില്ല പിഴ, ‘നോക്കിഹ കർമ്മസാ-
 ള്ശുങ്ങളാണനുഭവങ്ങൾ’ചിതാണു ശാസ്ത്രം. 47

സ്നേഹം കലൻ വിഷയപ്രതിപത്തി മായാ-
 മോഹം വളർത്തു,മതിൽനിന്നഴലേതവക്കും
 ഹാ! ഹന്ത! ഗേഹ-സുത മിത്ര-കുളത്ര-സൌഖ്യം
 ദേഹത്തെയോർത്തു കരുതിക്കളയുന്നു ജന്മം. 48

ആരാണു ഞാ,നെചിടൈനിനു വരന്നു, ചോകും
 പാരായ കണ്ടു, നിലയില്ലൊരു കമ്പമൊക്കെ;
 ആരാണു മകു,ളവരൈന്തിനെനിക്കു; സർവ്വം
 നാരായണന്റെ കളി,യാരറിയും പ്രപഞ്ചം? 49

കഷ്ടത്തിലായി വിജയൻ, പരമെന്റെ ദൃഷ്ടാ-
 ദൃഷ്ടത്തിലായി വിജയം, തകരാനിലായി,
 നഷ്ടത്തിലാകുമടനജ്ജന,നായ് കന്തീ
 ശിഷ്ടം നിനയ്ക്കുക ഞെക്കുകമഹോ! കടുപ്പം. 50

ആട്ടേ, തിരക്കുക സവേ! സവി കൃഷ്ണനേയും
 കൂട്ടേണമിന്നലകിൽ നിങ്ങളൊരുങ്ങിയെന്നാൽ
 കൂട്ടേതുമാതിടുകയല്ലവിലം സുസാധ്യം;
 വാട്ടേണ്ടതില്ല ഹൃദയം ശുഭമായ്യാളം തേ." 51

പാദം നമിച്ചു വിജയൻ; കൃതിയന്തണാനും-
 പാദം ലഭിച്ചു; യുതിയോടവിടുന്നിറങ്ങി
 സാദം തൃജിച്ചു; കൊലവില്ലു കലച്ചു; ചാപ-
 വേദം സ്മരിച്ചു; ബലി യൌഗികവിദ്യയാന്നാൻ. 52

ഏട്ടാശയും തിരയണം കുറയൊന്നു ബുദ്ധി-
 മുട്ടാതെകണ്ടു വിജയത്തിനു മാർഗ്ഗമില്ല
 ഒട്ടാകെയോർത്തു വിജയൻ യമനോടു യുദ്ധം
 വെട്ടാനുറച്ചുവിടെയെത്തി മനോജചത്തിൽ. 53

ധൈര്യം കുറഞ്ഞവകയാണു, റിചിപ്ല വേണ്ട-
 കായ്ക്കുണ്ടെങ്കിലും മറിയില്ല, വിപത്തിലൊട്ടും;
 ഭായ്ക്കുണ്ടിതാണു നില; ഞാനിനിയീശപരന്റെ
 വീര്യം കൈമാറ്റം ക്രമം ചെയ്തിട്ടുള്ളതുപോലെ.

54

ഏവം നിനച്ചു കരയ്ക്കും പ്രിയയോടു ശുദ്ധ-
 ഭാവം കലർന്ന ഭഗവൽസ്മരണയ്ക്കുവേണ്ടി;
 സേവയ്ക്കുന്നില്ല പല സമുദായം പാഞ്ഞു,
 ദൈവപ്രഭാവമവനിങ്ങിനെ വിസ്മരിച്ചു.

55

“അലയരുതരുതാരു ഫന്ദ! സംസാരമാക-
 ന്നലയി, ലതിലിറങ്ങിക്കൂത്തടിച്ചാൽ കടുങ്ങി-
 നിലയുടെ കഥയില്ലാ, നീന്തിയാൽ നീങ്ങുകില്ലാ,
 വിലയകരുന്നതും വീചി, യെന്നാണൊരന്തം!

56

മൃതിക്കുനി സുഖദുഃഖം മാറി മാറി ജഗത്തിൽ
 പ്രതിദിനമൊരു തൂമ്പും വാലുമില്ലാത്തമട്ടിൽ
 അതിരസമിച്ഛ കാണുന്നില്ലേയോ? ‘പേക്കിനാവീ-
 സ്ഥിതി’യിതി കരുതുന്നോർക്കുന്തകൻ പുല്ലുപോലെ.

57

‘നവ വിചരമിണകിത്തിൽ പാത്രത്തിലേറും
 പവനം, മുടൽപ്പുകും ജീവനും തുല്യമേവം
 എവനായി, മറിഞ്ഞാൽ പിന്നെ മായാപിശാചി-
 ക്കുവെന്നൊരടിയല്ലാ, വിത്യനിമ്നകുതനായി.

58

ജനി, നില, മൃതിയേവം കൂത്തടിക്കും ജഗൽക-
 വനിയുടെ നിലനില്പും സമുദായനന്ദനാദൃൻ
 കനിയുമവനൊന്നു ‘വാസനാശക്തി നീങ്ങ-
 ുന്നിവിട’യുമൊഴിഞ്ഞിട്ടൊടുമെന്നൊപ്ലവാക്യം.”

59

ഗ്രഹനില ദശയെല്ലാം നോക്കിയാശ്വാസമാക്കാ-
 മഹ,മിവിടെയിരിക്കൂ, ജാതകം വെച്ചുരയ്ക്കാം
 മഹദപജയമെങ്ങാൻ പഠറിയാലുള്ളടക്കാ-
 നിഥ ഭൂവി പതിവേവം ജാതകക്കെട്ടെടുക്കൽ.

60

വേദത്തിൽ കണ്ട തത്ത്വം പലതും,മവ പര-
 ത്തം പുരാണത്തിലോരോ
 വാദത്തിൽ പെട്ട സാരങ്ങളും,മഴലകലും
 കാലവും ജാതകത്താൽ
 സാദത്തിനുള്ള ശാന്തിക്കരുളിയരുളിയ-
 ന്നന്തന്നെൻ കാന്തയാഹതൻ
 ഖേദത്തിച്ചാറി വാണു മറയുടെ ചൊരുളിൽ
 ചിത്തമപ്പിച്ചു സൗഖ്യം.

61

മൂന്നാം സർഗ്ഗം.

ഭയദശമനാരാജ്യം തെക്കുതെക്കുരൂപിലാകി
കീഴലുമിടയിലപ്പിൻ മോളിലുഴിക്കു കീഴിൽ
നിയതിയിൽ നിനവില്ലാപ്പാപികൾക്കുള്ള ശിക്ഷാ-
നിയമമുറ നടത്തും പ്രൗഢിയൊത്തുജപലിപ്പു. 1

സമനിലയിലനേകം ധർമ്മനേതാക്കളുള്ളാ
ക്ഷമയിലതിവിശേഷപ്പെട്ടെഴും വട്ടണാഗ്രം
വിമലമധികശാന്തം സജ്ജനാരാധ്യമാം 'സം-
യമനി' പൊലിമ പൊങ്ങിഞ്ചംഗി തിങ്ങിത്തിളങ്ങി. 2

കനകമയമശേഷം, സൗഖ്യദം, കാമഗം, യോ-
ജനയടി ചതുരശ്രം, വിസ്മൃതം, നിസ്തലാഭം,
അനഘരചിരശില്പം, നത്സഭാമണ്ഡപം സ-
ജ്ജനനിവഹനിഷേവ്യം, ദിവ്യമങ്ങല്ലസിപ്പു. 3

സുരവരപുരി തീർത്താശ്ശിപ്പി നിമ്മിച്ച വിശോ-
ത്തരശുഭസഭതന്നിൽശ്രേഷ്ഠസിംഹാസനത്തിൽ,
നരരുടെ നെറികേടിനൊത്ത ശിക്ഷയ്ക്കൊരുങ്ങി
സ്ഥിരതയൊടകളുന്തു ധർമ്മരാജാധിരാജൻ. 4

കുരുപുരമഥ കാലം; മററിടം മൃത്യു; കോപ്പി-
ട്ടൊരുമയൊടൊരുമട്ടിൽക്കാത്തു ലാത്തും ഭടന്മാർ
'തിരുവടി യമനിനൊന്നോതിയാലണ്ഡഭാണ്ഡം
തിരുതകൃതിപൊടിക്കാ'മെന്നിളക്കുന്നു പൾഗം. 5

നിരവധി പുകൾചൊങ്ങും ശ്രീമത്തുകൾ, വിദ്യാ-
 ധരവര,രീവേദം സിദ്ധസാധ്യായിവന്മാർ;
 വരസുകൃതികൾ തെക്കൻദിക്കിലുൻചരികൈ-
 ച്ചരമഗതിയടഞ്ഞാർ; മുവ്വർ വൈശ്വാനരന്മാർ. 6

ഇവരധിവനുചുറ്റും സ്ഥാനമാനന്മാർ, സഭാവൈ-
 ഭവമൊരുവനുമോതിഷ്ടംഗീയാക്കാൻ തെരുക്കും
 ദിവസവുമതിലോരോ ജോലിയുണ്ടേതവക്കും
 ഭൂവനവിദിതമാണീച്ചട്ടവട്ടങ്ങളെല്ലാം. 7

ഇവിടെയമരമോരോ ജീവികൾക്കൊക്കെയീര-
 ങ്ങവിടെയനുചരന്മാർ ശുരരണ്ടാസ്സദസ്സിൽ
 ഭൂവിനരരനുവാരം ചെയ്തിടും കൃത്യമെല്ലാ-
 മവികലച്ചെഴുതുന്നാച്ചിത്രഗുഹ്യൻറ കീഴിൽ. 8

ജനനമരണമോരോ ജീവികൾക്കും കാലപ്പാ-
 റിനവിവരമിരിക്കും ബുക്കു നോക്കിക്കമിയ്ക്കും
 അനവധി ഭടരപ്പാൾ ദണ്ഡുചമന്തിത്തിരിക്കും
 ദിനസരി ക്രായേവം ചിത്രഗുഹ്യൻ ഭരിക്കും. 9

ധരണിയിലഥ ചെന്നാക്കിക്കരന്മാർ വിടിക്കും
 നരരുടെ കഥയോത്താലമ്പാപ്പാകമാനം
 വരവാനിത, വലിപ്പം, വിദ്യ, വിത്തം കടുംബം,
 നിരവധി പുക,ജെല്ലാം തീൻ താനേകനായി. 10

ക്ഷമയുടെ കഥയില്ലാതാട്ടിയോടിച്ച സാക്ഷാൽ
 ശമനസഭയിലേറിയ്ക്കാസ്മരീതകു നിന്തി
 ക്ഷമയിലൊച്ചിവിലായിച്ചെങ്കു കൃത്യങ്ങളും ത
 സമയവുമവർ കേൾക്കെച്ചിത്രഗുഹ്യൻ കമിയ്ക്കും. 11

ചകുലീഭൂ, രവി, മാനം, വഹ്നി, ധർമ്മം, ശമം, രാ-
 ച, ക, മുഖ്യപതി, വാതം, സന്ധ്യരണ്ടുപ്രാവണ്ണം
 ചകുലയ പതിനാലാമുമീച്ചൊന്ന കൃത്യം
 സകലമുദീയ നോക്കിക്കണ്ടതായ് സാക്ഷിചൊല്ലും. 12

ഈരീയ സഭയിലഗ്നിഷപാത്ത'രാ 'ഹോവോ,ഷ്ട-
 പുരിഷ'യറിയുകൂട്ടുന്ന'സ്വധാ', 'കീർത്തി'യേവം
 വെരിയ പിതൃവരന്മാർ കേസ്സുതോറും പ്രസംഗം
 ചെരിതതരമതികും കീഴ്നടപ്പും കഥിങ്ങും. 13

സുരമന്ത്രപതി, മത്സ്യൻ, ബ്രഹ്മദത്താഖ്യ, ഞാനശീ
 നാരമാ, പൃഥ്വി, രാമൻ, പിംഗൽ, പൃതപണ്യൻ;
 ശരഭധരണിവാലൻ, ഭീഷ്മകൻ, ഭീഷ്മരേവം
 നാരപതികൾ മഹാനാർ 'ജൂറി'മാരാസ്സദസ്സിൽ. 14

പുലഹനഥ, വസിഷ്ഠൻ, ഭാഗ്യാവാഖ്യൻ, മതംഗൻ
 കലഹരതി, കരംഭൻ, പദ്മതൻ, വാമദേവൻ,
 കലശജമനി, സാക്ഷാലാർഷ്ടിഷണൻ തുടങ്ങി-
 പ്പുല പല മുനിമാരും 'ജൂറി'മാരെന്നു കേൾപ്പും. 15

ഇവരീലധികപക്ഷം നോക്കിയലമർരാജം-
 വവർകളുച്ചിട്ടനാശ്ശിക്കു ശീഘ്രം നടത്തും
 എവൻമതിനെന്ദ്രക്കൻ വയ്യ പൊയ്ക്കോള്ളണന്തോൻ
 ജവമൊട്ടു വരകത്തിൽ ജീവിക്കുകകെന്നു ചട്ടം. 16

യമസഭയിലിവണ്ണം ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളോത-
 ക്രമരഹിതമനേകം ജോലി ചേലായ് നടക്കേ
 സമരനിയമങ്ങളെല്ലെങ്ങനൻ കോപമാനാ-
 ശ്ശമനൊടൊടൊടൊ നപ്രദേശത്തിലെത്തി. 17

ഉടനടിയിടവാങ്ങി കൂസൽകൂടാതെ ചെന്നുത് -
 കൂടകുകനലാളും ദൃഷ്ടിയിട്ടൊന്നുരുട്ടി
 വടവുകുടിയുന്നിങ്കേരി നിന്നസ്സഭാസം -
 ഘടനമഹിമയെല്ലാം പാത്തു പാതർൻ നടുങ്ങി. 18

അരികിലതിഥിപൂജയ്ക്കോർമ്മ് വെച്ചെത്തിയേറെ -
 പ്പരിചിതനില കാട്ടും ധർമ്മരാജന്റെ റോരേ
 അരിശലഹരിയുള്ളോൻ വില്ലു കത്തിപ്പിടിച്ചു -
 ഗ്ഗിരിശശരമിളകിപ്പാതർന്നിത്ഥം പറഞ്ഞാൻ: 19

“തരിക, തരിക പേഗം ബ്രാഹ്മണാപത്യമൊന്ന -
 ല്ലരിശമിളകിടന്ത, പത്തുമിന്നെന്റെ മുമ്പിൽ
 ദുരിതമവരിലേരോന്നൊക്കയും കണ്ടിരിക്കാം
 ശരി,യവയിവനേറൂ, വാശിവിശം വിടാ ഞാൻ. 20

ഹരനുടെ പരശിഷ്യൻ, ധർമ്മപുത്രാനുജൻ, ശ്രീ -
 വരനിവനുടെ സുതൻ, വഹ്നിദത്തം ശരാസം;
 ധരണീസുതനുവേണ്ടിച്ചെല്ല സത്യംവിടാ; സം -
 ഗരുകതുകി കല്യാണാ, കാലകേയാന്തകൻ ഞാൻ.

സകലവുമറിയപ്പോന്നുള്ളൊരാളെന്തിന്നെന്നിൽ -
 പ്പക കളക, വരുത്താ സത്യഭംഗം പ്രസംഗം
 പകലിരവു കഴങ്ങിപ്പന്തിരണ്ടാണ്ടു സത്യം
 വകതിരിവൊടു കാത്താപ്പാരിടം നേടിയോൻ ഞാൻ.”

“അരുതരുതൊരുലേശം കോപമുള്ളിൽപ്പുവാനോ -
 ടൊരു പകയിവനില്ലാ; മല്ലിടാനില്ല മോഹം;
 കരുകലമണിമുത്തേ! നേരുകേടായ കാർയ്യം
 കരുതുക പതിവില്ലാ; വിപ്രചഗ്ഗ്ത്തിലൊട്ടും. 23

സുരവരസുത! സാക്ഷാൽ ധർമ്മപുത്രൻ ഭരീഷും
 ധരണി, വിള മുക്തസുപാമി വാഴുന്ന കാലം,
 നരരിലഴലുദിക്കാ, ഭൂസുരാവത്യനാശം
 പരമതിശയ;മജ്ഞോ പാതർ! ചേരന്ത കാർഷ്യം. 24

കരപടി മുതരായീ പുത്രനെനുള്ള ചൊല്ലി-
 ന്നൊരു പുതുമ, വരില്ലാ ധർമ്മജനാവിരികെ;
 കരസമയമിതെങ്ങാൻ മാധവൻതന്റെ കേളി-
 ത്തിരമറിയിലകപ്പെട്ടുള്ളതാമുള്ളതെങ്കിൽ. 25

ധരണിസുരസുതന്മാരിപ്രദേശത്തൊരാളും
 നരതിലക! ഗമിച്ചിട്ടില്ല, സന്ദേഹമില്ല;
 നരമുനിവര! കോപം വേണ്ട ഞാനൊത്തുപാരാം
 നരകനിര സമസ്തം കാട്ടിടാം ബോധ്യമാക്കാം.” 26

ശമനവചനമിത്ഥം കേട്ടു പാതർന്റെ കോപം
 ശമനനിലയിലായി, കാലനെക്കൈവണങ്ങി
 ‘ശമലനിധികളേല്ക്കും സങ്കടം കണ്ടുവെന്നാൽ
 ശമമിവനില്പുദിക്കും’ പാതർനേവം നിനച്ചു. 27

സുകൃതികളുണിമുത്താം ജിഹ്വവൊന്നിച്ചു ശാന്ത-
 പ്രകൃതിശമനദേവൻ കൈവിടിച്ചാത്തമോദം
 വികൃതികൾ കുടിപാക്കും കോട്ടപ്പുകി,ങ്ങു കാട്ടും
 തകൃതിയുടെ ഫലത്തെക്കാട്ടിയൊക്കെപ്പതുക്കെ. 28

“ക്ഷീതിയിലപരവിത്താവത്യദാരാവഹാര-
 ച്ചുതിയരെയടികൂട്ടിപ്പട്ടിണിക്കിട്ടു കെട്ടി
 അതികിനമിഴച്ചും കിങ്കരന്മാർ ശിച്ഛം
 സ്ഥിതി ഭയമിതാ ‘താമിസ്രഗന്ത’ത്തിൽ നോക്കൂ. 29

അതിവലിശ, പണത്തിനെട്ടിരട്ടിച്ച ലാഭം
 പ്രതിദിനമതിനേരോ സൂത്രമോതിപ്പകിട്ടി
 മതിയിലൊരലിവെന്യേ പുഞ്ചിരിപ്പിച്ചുപൂച്ചി-
 ച്ചതിയിലപരവിത്തം കയ്യിലാക്കും പലന്മാർ. 30

നരരിവിയെ ണഞ്ഞാ'ലസതാ'മിസ്രാമീ
 നരകഗൃഹയിലാക്കും നാക്കു ചെത്തും ചതയ്ക്കും
 വിരടിയിലടി, പല്ലം കണ്ണമൊപ്പം തെരിയ്ക്കും;
 ചരരുടെ പണി നോക്കൂ തൊള്ളയിൽ കോലിടുന്റ. 31

ഇവ,നിവനുടെ പുത്രൻ, ഭായ്യ, വിത്തം, ശരീരം,
 ഭവന,മവനി,യെന്നോത്താരെയൊക്കെക്കെടുത്തും
 അവരിഹ രുരുജന്തുക്കളുടായ്യാറവൻ 'രൈ-
 രവ'നരകമണഞ്ഞാൽ ചെന്നു തിന്നാൻ തുടങ്ങും. 32

രുരുനിര ഫണിയേക്കാൾ ശ്രുരസതപങ്ങച്ചൊട്ട-
 ല്ലരുഭയദമിവാറിൻ കൊത്തലേദോരാജസ്രം
 പുരുരുജ സഹിയാഞ്ഞിട്ടാത്തരാൽ സപാതമമേറെ-
 കരുതിയ പലരിപ്പോൾ കാക്കു കാട്ടും പ്രചഞ്ചം. 33

അവനാവനുടെ ദേഹംമാത്രമോപ്പോർ 'മഹാരൈ-
 രവ മിതിലുടനെത്തും ഭാരഗ്രംഗങ്ങൾ കൊത്തും
 ഇവ രുരുനിയേക്കാൾ ശ്രുരജന്തുക്കൾ വല്ലാ-
 തവ വിജയ! ധരിച്ചു സപാതമികൾക്കുള്ള ദുഃഖം. 34

അവനിയിലുയിരൊക്കും ജന്തുസംഘത്തെ വേചി-
 ച്ചെച്ചവരനിശമശിക്ഷം ദൃഷ്ടുദുർബ്ബലിചക്രം
 അവരുടെ കഥ 'കുഭീവാക'ഗന്തത്തിൽ ഞാക്കൂ
 ശിവ! ശിവ! പിടയുന്നൂ ചുട്ട തൈലത്തിനുള്ളിൽ. 35

മുകുളീലിന, നടുക്കെക്കീഴിലാളം ഊതാശൻ;
 പുകയുമനീശമമ്പാ ചെമ്പുകൊണ്ടുള്ളു വാലം
 വികലമധികദീഗ്ഗലം കാണുവാക്കുള്ളിലാധി-
 പ്പുക പകരമിതരേ 'കാലസ്മരം' കടാരം. 36

ജനക-ജനനി-ദേവ-ബ്രഹ്മവിദേഹജേപ്ലം
 ജനമീവിടെ വരമ്പോൾ കാലസ്മരത്തിലോറി
 കനലരികടുവൈലത്താട്ടിയോടിച്ചു തല്ലി-
 ത്തനതൃയിര കൊടുക്കാതിട്ടു നട്ടുതിരിയ്ക്കും. 37

തരു,ലത, ചെടി,യെല്ലാം വാച്ചീനം കാടകണ്ടോ
 കരുതുകീ'തസിപരം' തൊട്ടുതിന്നം വലന്മാർ
 കരുപടിയിതിൽ നോക്കൂ കിങ്കരന്മാർ കടത്തി-
 ഞ്ഞൊപ്പൊരുതികൊടുക്കാതാട്ടിയോടിച്ചിടുന്നു. 38

നരപതികൾ, മഹാന്നാർ, മന്ത്രിപാരാട്ടെ, ഭൂമീ-
 സുരൻ,മരിക ദണ്ഡം, തൊറ്റ ചയ്യാത്ത ചന്നം
 വിരവെടുതകിയെന്നാലായ പക്ഷ്ജതാം 'സു-
 കരമുഖ'മിതിലിട്ടാക്കൂട്ടരെക്കൊട്ടയാട്ടും. 39

ദിനസരി ശുഭദോഷം, പഞ്ചവജ്രം ദികമ്ബം,
 മനന,മതിമിപൂജാ ഭക്ഷണാഭ്യന്ത,ചെന്യേ
 തനതുദരമൊരിക്കൽ പൂരണംചെയ്തുപായാ-
 ലനവധിക്രമിയുള്ളീ കണ്ടിൽ വീഴും ദപിജന്മാർ. 40

അവരിഥ 'കൃമിഭക്ഷം' പൂകുമ്പോൾ കടക്കം
 നവവിവരവഴിയ്ക്കും വൻപുഴുക്കൂട്ടമെ പ്പം
 ശിഖ. ശിവ! കൃമിയെത്താൻ തിന്നിട്ടും ക്ഷുപ്തിചാസാ-
 വിവശരവരജസ്രം പാതം! ചെന്നൊന്നു നോക്കൂ. 41

ധനനിര, നവരത്നം, പട്ട, ചൊന്നെന്നിതെല്ലാം
 ദിനമനു ഭൂമി കേറിക്കൊള്ളുചെയ്യും വലന്മാർ
 മനമിടറി മരിച്ചിട്ടിങ്ങു വന്നെത്തിടുമ്പോൾ
 ഉനവരതമിരിപ്പാൻ കാക്കെ 'സന്ദംശ'സതമം. 43

കുടിലുകളിലവയെല്ലാം കിങ്കരന്മാർ പഴുപ്പി-
 ചുടിമുതൽ മുടിയോളം രോമമെണ്ണിപ്പറിയും
 തടിയിടിപൊടിയാക്കും ക്ഷുച്ഛിപാസാത്തരായാ-
 ല്ലൊടിമണലിഹതീദും ചെന്നുവേണകിൽ നോക്കാം. 43

പുണരരുതരുതെന്നൊഴുച്ചിരിപ്പൊരൊടൊന്നി-
 ചുണചിണയുമിപക്കിങ്ങെത്തിയാൽ രണ്ടുവേക്കും
 കണലിനു ശരി ചുട്ടാച്ചെമ്പുവുകാലങ്ങൾ കെട്ടി-
 പ്പണരണമടികൊള്ളും മട്ടിയാൽ ചട്ടമേവം. 44

ക്ഷമയുടെ പതി, വിപ്രൻ, മന്ത്രിമാർതൊട്ടു വണ്ണാ-
 ശ്രമവിധിതസുധമം വിട്ടെഴുപ്പുമന്തുർ ചത്താൽ
 യമഭേദടനൈത്തിത്തട്ടിയോടിച്ച മാറ്റു-
 ശ്രമമുതകിവലിച്ചി നാട്ടിലേയ്ക്കാനയിക്കും. 45

പരമിവിടെയണഞ്ഞാൽ കാലപാശംവിരിച്ചി-
 ട്രയീലൊരു കുടുകിട്ടാട്ടി മേല്പോട്ടു പൊക്കി
 കരയുമവരെ, രണ്ടാൾ തൂകിയാട്ടിട്ടുമാ 'ചൈ-
 തരണി'നദിയിൽ വീക്കും, പൊങ്ങിയാൽ ചെന്നു മുക്കും.

മൊതല മുതു കുടിക്കും, കണ്ണ മത്സ്യങ്ങൾ കൊത്തും
 പത,നര,യിവ മൂക്കിൽക്കോടും വീപ്പുമുട്ടും
 ചിതാന തിരയൂക്കിൽ പാദമല്ലൊണ്ടലയ്ക്കും
 ചതയുമുടൽ, മരിയ്ക്കാ പാതം! ചെന്നൊന്നു നോക്കാം. 47

നരകനിരയിരിയ്ക്കും കോട്ടപുറം കിടങ്ങി
 വരണി മലമുത്രം, പൃഥ്വിതൃയാദിപ്പുണ്ണം
 ഞര, പത, കഥ,മേദോ,മാംസ,മത്യന്തദൃക്തം;
 കരയുടെ കഥയില്ലാ വെട്ടുപോയാൽ കടുങ്ങി. 48

കലമാമിമ, മഹതപം, ധർമ്മസാരങ്ങൾ, വേദം,
 നിലയിവ നിനവെന്യേ കാമലീലയ്ക്കുവേണ്ടി
 കലടയിലണയുന്നോർ വീണിടം വാചിനോക്കു
 ചല,മല,കൃമി,പുണ്ണം കൂട്ടരൊട്ടല്ലിതിങ്കൽ. 49

കരടി, കഴുത, നായക്കൂട്ടമുട്ടിപ്പലത്തും
 ധരണിവിബുധർ; പോരാ വേട്ടയാടും ദപിജന്മാർ
 വരവിവരുടെ നോക്കു, കിങ്കരന്മാർ ശരീരം
 ശരശകലിതമാക്കിക്കൊണ്ടിതാ വന്നിടുന്നു. 50

ദൂര, ഞളിവി,വ മുത്തിട്ടാചരിക്കുന്ന യാഗാ-
 ന്തരഗതപശ്രാഹിംസാകാരകനാരെയൊക്കെ
 പരമിവിടെ വരുത്തിച്ചീച്ചുവാൾകൊണ്ടുദക്ഷം
 കരയുകിലടി പുറം ചാട്ടയാട്ടം ഭടന്മാർ. 51

കലഗ്രാഹിണിയിലല്ലാതാത്മരേതസ്സു വേറെ-
 ചൂലമിഴിമണിമാരിൽ ചേർക്കുവോരിങ്ങു വന്നാൽ
 നലമൊടവരെ 'ലാലാഭക്ഷ'മാം കുണ്ടിലാക്കി-
 ബുലമുടയ ചരന്മാർ കാണുവയ്യാ കഥിപ്പാൻ. 52

നണപരയുക; കള്ളം താപ്പിലൊപ്പിക്ക; കള്ള-
 പ്പണമനവധി ദാനംചെയ്തു; ചെലുത്തുണ്ടുളവം
 ഗുണനിനവൊടു ചെയ്യും കൂട്ടർ ചത്തിട്ടു വന്ന-
 ക്ഷണമിവിടെ 'യവീചി'കല്പുളത്തിൽ പതിക്കും. 53

ഗിരിയൊരപടി വൊക്കം മോളിൽനിന്നിട്ടു ചോര-
 പ്പരിഷയെയെറിയുന്നതു കല്ലിൽ വീണിട്ടു ദേഹം
 തരിന്തരി തകരുന്നതു പിന്നെയും പിന്നെയും കാ-
 ണ്കരിശമൊടൊരിയുന്നതു ചത്തിടുനില്ലൊരാളും. 54

അതിമികളണയുമ്പോൾ ദുർമുഖം കാട്ടിയുള്ള-
 സ്ഥിതി, കടകനലാളും ദൃഷ്ടികൊണ്ടുള്ള നോട്ടം;
 കതിവയമൊഴി, പാമ്പൻ ഞട്ടു, മിമ്മട്ടെഴുംദു-
 ഷ്ടിതി ഗൃഹപതി 'പല്ലാവർത്ഥ'മെത്തും മരിച്ചാൽ. 55

കഴു മിഴിയിണ കൊത്തും; നാക്കടൻ കാക്ക കൊത്തും;
 കൊഴുനിണമണി പശുരും കൊററി കൊത്തിപ്പൊളിക്കും;
 വിഴുമുഖിലടിക്കും കിങ്കരന്മാർ—കഴങ്ങും—
 പൊഴുതിലവർ നിറയ്ക്കും പാമ്പവിദേപഷ്ടകൃത്യം. 56

ഒരു പൊറുതികൊടുക്കാതെപ്പൊഴും ചീത്തചൊല്ലു-
 ന്നൊരു ഗൃഹപതി ചത്തിട്ടിപ്പുരത്തികൽ വന്നാൽ
 കുരുക്കരെ മൂന്നയുള്ളൊത്തുശി രോമങ്ങൾതോറും
 തിരുകുമവർ കരഞ്ഞാൽ തൊള്ളയിൽ കൊള്ളി തള്ളും. 57

കിഴവികൾ, കിഴവന്മാർ, ബാലകന്മാരിവർ-
 ണ്ണെഴലധികമിയററിട്ടുഷ്ടജായാസമതം
 അഴകൊടു കളിയാടും പാപി ചത്തിങ്ങു വന്നാൽ
 വിഴ ശിവ! ചെറുതല്ലാമെന്നടുത്തൊന്നു കാണാം. 58

ഒരു വലിയ നിലാതിൽ തിയ്യെരിച്ചോടുരക്കി-
 ണ്ണെരുതെയെതു മുക്കിത്തൊള്ളയിൽ പാന്നിടുന്ന
 പുരുരജ സഫിയാഞ്ഞിട്ടത്ര തത്തിപ്പിടയ്ക്കും
 പുരുഷനെയടി, നോക്കൂ കോരിചീഴുന്ന വീണ്ടും. 59

മുനകളിലിഹ ശുലംതോരമിങ്ങുടർ ഹാ! സ-
 ജ്ജനനിവഹവിനിന്ദാകാരകന്മാർ നരന്മാർ
 ഭന്നപധി കഴു, കാക്ക പ്രാതലുണാക്കി ദേഹം
 തനതുയിര വിടാതുണ്ടാത്തു പേത്താത്തിടുന്നു. 60

ധൃതിയിലവിടെവന്നാച്ചിത്രശുക്ലൻ പറഞ്ഞാൻ:
 “മതിമതി മതിയാക്കാം ജോലിയുണ്ടാസ്സദസ്സിൽ;
 ക്ഷിതിസുരസുതരിന്നീയ ണഡഭാണുത്തിലില്ലാ
 മതികലമണിമുത്തേ,യിക്കണക്കൊക്കെ നോക്കാം.” 61

“ശരിശരി ഹൃദി ബോദ്ധ്യംവന്നു ഞാനുലമായി...
 പ്പെരിയ സമയനഷ്ടം പറി; തെറ്റൊൻറെ പേരിൽ
 തരിക തരിക മാപ്പെ”ന്നജ്ജനൻ; കാലനപ്പോൾ
 ‘പരിഭവമതിലില്ല’ന്നോതി യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങി. 62

സുരചരസുതനപ്പോൾ കാലനെക്കൈവണങ്ങി-
 ട്രമനമതിപാങ്ങി,ശ്ലാന്തചിത്തൻ കൃതാന്തൻ
 ‘പരമകശലിയാകെ’ന്നോതിയാക്കയുരണ്ടും
 ശിരസി പരമണച്ചു പാതമ്നെത്താനയച്ചു. 63

നരകനിര കടുപ്പം കണ്ടു കത്തുന്നു ചിത്തം
 ഹര! ഹര! ശിവ! ഭൂമീവാസമേറെ പ്രയാസം
 ധരണിസുരസുതന്മാർ പത്തുപേരേയുമേറെ-
 ത്തിരയണമിനിയെല്ലാദികീലും; ഞാൻ പുറത്തും. 64

യാമ്യം, നൈര്യത,മന്നു വാരുണ,മഹോ
 വായവ്യ,മത്യുരുതം
 സൌമ്യം, ശാങ്കര,മൈന്ദ്രകം, ഭയദമാ-
 മാഗ്നേയമീ നാടുകൾ

സാമ്യം വിട്ട ബലം കലൻ വിജയൻ
 തിട്ടം തിരഞ്ഞിട്ടുമാ -
 സ്സൈമ്യബ്രാഹ്മണപുംഗവന്റെ മകനെ -
 കണ്ടില്ല കണ്ടോ പണി!

65

പാതാളം മുതലൊന്നിനിന്നിടികമായ്
 ചൊല്ലുന്നു വിശേഷശപഥൻ
 ധാതാവാനുരൂപം പദംവരെയിവൻ
 തെണ്ടിത്തിരിഞ്ഞീടിലും
 സ്തീതായാസമലഞ്ഞതേ ഫലമിനി -
 ച്ചാകാതിരുന്നീടുവാ -
 നേതായാലുമസാധ്യമെന്നു വിജയൻ
 തിയ്യിട്ടെരിച്ചീടിനാൻ.

66

ഇക്കാണുന്ന ചരാചരങ്ങളണിയും
 ലോകങ്ങളൊക്കെസ്സുഖം
 തികാതുളളിലൊതുക്കി വാണരുളിട്ടും
 ദൈവത്തിലന്നജ്ജനൻ
 ഉൾക്കാമ്പാക്കിയ ഭേദബുദ്ധിയൊട്ഫലം -
 ബ്രഹ്മാസ്തി'യെന്നായും -
 ചുക്കാളും ദഹനപ്രഭാകുർന്നിലാ -
 വേറൊരർതിയാറീടിനാൻ.

67

എന്നിട്ടാത്മവിശുദ്ധിയൊത്ത വിജയൻ
 നൈരാശ്യമാർന്നുകൊട്ടും
 'തന്നിട്ടത്തന്നാശ'മെന്നറിയുവിൻ
 ചാടിടിനാനഗിയിൽ

മുന്നിട്ടെത്തി മുക്തനാജ്ഞന! സഖേ!
ചാടൊല്ല, ചാടൊല്ല, ഞാൻ
വന്നിട്ടുണ്ടേലെന്നതിനെ'ന്നു കച്ചിനാൻ
ചാട്ടം പിടിച്ചീടിനാൻ.

നാലാം സർഗ്ഗം

“വലിച്ചാൽവിഴമീഞ്ഞാൻ,നീ ബലി, നില്ക്കുക നില്ക്കുക
തൊലി വൊള്ളുന്നു മേ, തിന്യാജപലിക്കുന്നു,കുചിക്കൊലാ.

കടയായ്ക്ക, കടഞ്ഞാലും വിടഞ്ഞാലും വിടിലൂ ഞാൻ;
അടങ്ങുക, നിനക്കെന്നെക്കടക്കാൻ ദുഗ്ഗലം സവേ!

കണ്ണിൽ നീർ നിറയുന്നെന്നെ ദണ്ഡിപ്പിക്കരുതജ്ജന!
ഉണ്ണികുറിക്കോ തെരുക്കും? ഞാനെണ്ണിയെണ്ണിത്തരാമെ
(ടോ.

നിങ്ങളെക്കഷ്ടമെന്ന ഊൻവെങ്ങളെ, വെങ്ങളെസ്സവേ!
ഞങ്ങളെസ്സാരമില്ലസ്തു തങ്ങളെക്കരുതേണ്ടയോ?

കുതിക്കേണ്ട, കുതിക്കേണ്ട; കൊതിക്കേണ്ട മരിക്കുവാൻ;
സ്തുതിക്കേണ്ടവനീ ഞാൻ, നീ മദിക്കേണ്ട മനം കെടും.
കെട്ടിയാടിക്കളിച്ചിന്നീമട്ടിൽ കാണം ചരാചരം
ചുട്ടിച്ചാണുള്ളിലാക്കുന്ന കുട്ടി കൃഷ്ണൻപിടിച്ചവൻ.

നിയ്യും, ഹാഡീവവും, കത്തുംതിയ്യും,വിപ്രന്റെ മക്കളും;
എയ്യുമമ്പും, സത്യവാക്കു,മിയ്യുള്ളോനല്ലിയജ്ജന!

കരുസംഗരവും ഞാൻ ചെയ്യാരു സാരത്മ്യകർമ്മവും
അരുളിത്തന്ന പേദാന്തപ്പൊരുളാം പുണ്യഗീതയും.

കരുവംശജ! നിയ്യുള്ളിൽ കരുതുന്നോ, മറന്നുചോ?
വരും സങ്കടവാരാശിക്കാരവകരയല്ലി ഞാൻ?

മന്ദസ്തിതാർദ്ദമധുരം സുന്ദരം നിന്ദുഖാംബുജം (ന.”
അന്ദജൻ, ബന്ധു, തോഴൻ, ഗോവിന്ദൻ, കാണട്ടെയജ്ജ

ശാന്തഗംഭീരമധുരം കാന്തം കൃഷ്ണന്റെ ഭാഷിതം
സ്വാനതത്തിൽ തട്ടി വിജയസ്വാനതതപത്തെ നമിച്ചുതേ.

കഴുകും കണ്ണാനീർകൊണ്ടു കഴുകിച്ചു പദോബ്ബജം
തൊഴുകൈപ്പുണ്ടു വാണത്തിൽ മുഴുകിപ്പാതമ്നോതിനാൻ:

“അടിയൻ തൃപ്തദംഭോജപ്പൊടിയേറു പുലൻവൻ
പിടിച്ചാത്തോർ കിടന്നോറെ നടിച്ചാൽ നൊറികെട്ടിടം.

മറപ്പൊള്ളിനോടുള്ളിൽ കാവെച്ചു മദിച്ചു ഞാൻ
ഇറങ്ങി ശിവനേ! ‘മൃലം മരന്നാലല്ലി വിസൃതി?’

മറയോരത്തുണയ്ക്കുന്ന മുറ വാസ്തുപ,ചെങ്കിലും
പുറപ്പാടവിടുത്തോടു ചറയാതെ കുറുവുതാൻ.

വില്ലും ശരങ്ങളും പുല്ലു പുല്ലുവോലായ സങ്കടം
ചൊല്ലുവാദതതേ കൃഷ്ണ! കൊല്ലുകെന്നെഞ്ചുവാനിനി.

‘താനിനിത്തിരയു ലക്ഷ്മീ ജാനിയൊത്തു കിടാവിനെ’
ഇഴനിലയ്ക്കുള്ളവിപ്രോക്തി മാനികേൾകാത്തഞാൻ ജളൻ

വിശ്വം ജയിച്ചതും ഞങ്ങളുശ്വമേധം കഴിച്ചതും
വിശ്വമുത്തിഭവാനുള്ള ശശ്വപ്ലൂരണുശക്തിതാൻ.

ഒത്തനായി, ഭവാനെന്റെ സുത്തനായി, കൃപാവിധേ!
പ്രീതനായിത്തിരഞ്ഞിങ്ങായാതനായിപ്പിടിച്ചു മാം.

സത്യമുത്തേ! ഭവാനെന്റെ സത്യം ക്ഷിച്ചിടണമേ!
നിത്യനാണ,ജനാണ,ങ്ങുനത്യന്തം ഭക്തനാണ ഞാൻ.

ജയദ്രഥരണത്തിങ്കൽ ജയം തന്ന ജഗൽപതേ!
ജയ ഗോവിന്ദ! വിപ്രാപജയം തീർത്തതരേണമേ!”

ഇവയ്ക്കും കാല്പുൽവീണിപ്പുനാവലാതി കഥിക്കവേ,
കൈവദ്യമുത്തികൈകൊണ്ടെന്നേവം തഴുകിയോതിനാൻ:

“പശിപ്പു; മിനിയാ‘നേകാദശിനോൽമ്പ,’റിവില്ലയോ
അശിച്ചില്ലാ ‘ശ്രാവണദാദശി’യിന്നലെയും സഖേ!

ഇന്നു പൂജിച്ചു ഞാന്താൻ നൂറൊന്നുവിപ്രരെയുട്ടിനേൻ
പൊന്നും ധനങ്ങളും നല്കി നിന്നു വാങ്ങിയനുഗ്രഹം
അതിനുശേഷമുണ്ടിടാൻ ധൃതിയായ്ചെന്നിരിയ്ക്കവേ
‘കുതിച്ചാനജ്ജനൻ തിയ്യിൽചതിക്കാ’നെന്നു കേട്ടു ഞാൻ
കാടിനേൻ കൈകടഞ്ഞങ്ങേത്തടിപ്പാകത്തിലെത്തി
(ഞാൻ

ചാടിപ്പിടിച്ച്വേ‘നെന്നോട്ടമോടിയെന്നോ’ ധനജേയ!

ദശമീതിമിനാളുച്ചയ്ക്കുശനം ഞാൻ കഴിച്ചുചൻ (ഖേ!”
അശക്തൻ ഘന്ത! നിയ്യെന്നെ മശക്കാൻ തീൻവൻ സ

തിരുവായ്യാഴി കേട്ടിട്ടാക്ഷരവംശശിവാമണി.

പയങ്ങി നെടുവീറ്റിട്ടു കരുതിച്ചൊല്ലിയിങ്ങനെ:

“എന്നെയിട്ടുകുളിപ്പിച്ചാൽ നന്നെന്നോ നിന്നതം പ്രഭോ
ഇന്നെന്നോടെ തെല്ലു തെരൊങ്ങാൻ വന്നെങ്കിൽ വഷളാക
(നോ?

ശാകവും, ഭൂർഭുവസപാദിലോകവും സമമുണ്ടവൻ
ആകപ്പാടെ ചിശന്നിനു ശോകത്തിൽപെട്ടുവല്ലയോ?

കുല്ലിവാസകളോക്കില്ലാ കെല്ലിലങ്ങേ സൂരിപ്പവർ
‘കുല്ലിച്ചാൽ ശരിയ’ല്ലെന്നു ജല്ലിച്ചാൽ പിഴ, തോറു
(ഞാൻ.”

കരിക്കാർനിറനിഷ്ടന്റെ പരിചാസോക്തി കേൾക്കയാൽ
ചിരിച്ചു കൈപിടിച്ചോതി പരിഭ്രമകരറുവാൻ
വിപ്രപുത്രരെ നമ്മൾക്കു നിഷ്പ്രയാസം കൊടുത്തിടാം
ക്ഷിപ്രമെത്താമവരേഴുമപ്രദേശമറിഞ്ഞു ഞാൻ.

തേരിൽ കേരിപ്പറപ്പിച്ചാപ്പാരിലെത്തിക്കിടാങ്ങളെ
നേരിട്ടുകൊണ്ടുവന്നുകാമാരിടത്താലുമജ്ജന!

വരമ്പോൾ ദാരുകൻ തേരുമൊരുക്കിപ്പോന്നു, പക്ഷെ ഞാൻ
‘ഒരു പാച്ചി’ലെനിക്കൊപ്പം വരുമാ വായുവും സഭവേ!

എത്തിക്കഴിഞ്ഞു ഗന്ധർവ്വന്മാരത്തിടം പത്തനപ്പടി
വൃത്തിയുള്ളന്റെ തേരാകാശത്തിതാ കാണുകജ്ജന!”

“മന്നിൽ വീഴുന്നുഃവാ വാനാ,പ്പൊന്നിങ്കുന്നു പറക്കയോ?
വന്നിടുന്നോ സൃഷ്ട,നക്ഷി ചിന്നിപ്പോകുന്നു മാധവ!”

“കണ്ണു പററിയുമോ താനീവണ്ണം ചൊല്ലരുതജ്ജന!”

“കണ്ണൻ ഞാനോ താമരപ്പകണ്ണ! നീതന്നെയല്ലയോ?”

ജയ ദേവ! ജഗൽപ്രാണ! ജയ പാതം! പരന്തവ!

ദർശനമെത്തിനൻ തേരിൽ കയറാം കൈതൊഴുന്നു
(ഞാൻ).

ഉരുളുന്തേർ നിറുത്തിക്കൊണ്ടുരുളും ദാരുകൻ മൊഴി
കരുതിക്കയറീ രണ്ടു പുരുഷോത്തമരും സമം.

ലക്കിൽതട്ടി, ലഗ്നൻ വിട്ടു, മുക്കിച്ചാട്ടയിടുകവെ;
തല ചൊക്കിക്കുതിച്ചോടി നിലമുട്ടാതെ വാജികൾ.

ജംബുദപീപപ്പനീരാഴി, പൃഷ്ണമിഷ്ണരസംബുധി,
ശാന്തലിദപീപ, മദ്യാബ്ജി, ക്രൗഞ്ചം നെയ്യാമ്മഹാണുവം;

കുശഭവീചാപ്പാസ്വമുദ്രം, ശാകം തൈരായ വാരിധി,
പുഷ്പരം ശുദ്ധ നീരാഴി, ലോകാഃലാകമഹാചലം;
അതിവേഗമിതൊക്കേയും കുതിച്ചോടിക്കടക്കവെ
കുതിരത്തലവനാക്കു ഗതിമുട്ടിയിരുട്ടിനാൽ.

രവിരശ്മി കടക്കാതുള്ള ചിടെക്കുരിരുട്ടുതാൻ
ഭാവിച്ച വികടം മേഘപ്ലവിയോടൊതി ദാരുകൻ.

“ചൊരിയുന്ന തമസ്സു, ഉളം ചൊരിയുന്നുണ്ടു, വാജികൾ
തിരിയുന്നതു, വിഭോ! മാഴ്ചം തിരിയുന്നില്ല ലേശവും.

കടിഞ്ഞാണു വലിച്ചിട്ടു, മടിച്ചിട്ടും, കഴങ്ങി ഞാൻ
വിടി വിട്ടു തുരംഗങ്ങു, ഉടിയൻ മട്ടി മാധവ!”

ചൊട്ടിക്കരഞ്ഞു പേടിച്ചു തെട്ടിപ്പാതമൻ മുകുന്ദനെ
കെട്ടിപ്പിടിച്ചിടത്തൊണ്ടു ചൊട്ടിക്കൊണ്ടുരച്ചീടിനാൻ:

“ഇരുളോ നാനുറയ്ക്കുള്ള ചൊരുളേ! ഹാ! ഭയങ്കരം.
കരുടൻമട്ടു തപ്പാരായ് തിരുമേനിയ്ക്കുമീശപര!

നിശാഗമമതല്ലീ ദുർഗ്ഗശാഗമമൊരിയ്ക്കലും
ദശാവതാരകുശല! കൃശാനുപ്രഭ! പാഹിമാം.

50

മണ്ടിപ്പൊരും രഥം വല്ല കണ്ടിലും ചെന്നു ചാടിയോ?
കണ്ടിടുന്നില്ല ഞാൻ പുല്ലി കൊണ്ടിരിക്കും ഭവാനെയും
ചത്തുവോമ്മുന്ദു ഞാൻ, വിപ്രാചത്തു തീർക്കേണമച്യുത!
എത്തുമോ? നിൻകൃപാപൂരമൊത്തുവെങ്കിൽ നടത്തിടാം?”

അഭയം ഭക്തരിൽ ചേപ്പാനുഭയഭ്രമമറവൻ
ശുഭം സുദർശനാദിത്യപ്രഭ സുഷു തിളക്കിനാൻ.

തിക്കുവീണു പടിഞ്ഞാറെദിക്കുനോക്കീട്ടു വാജികൾ
കക്കുമുക്കിൽ കുതിച്ചോടിപ്പുകു 'വൈകുണ്ഠപട്ടണം.'

“പട്ടണം സർവ്വതോഭദ്രം വട്ടപ്പട്ടം പടുത്തതാം
കട്ടല്ല ദീഗ്ഖവിസ്കാരം മട്ടയാ കാണുകജ്ജന!
കത്തുനാമിനി വേഗം താഴത്തു ചെന്നിട്ടിതൊക്കെയും
കാത്തുംരസിച്ഛം കൺകൊണ്ടു പാത്തും ലാത്തുക തോഴരേ”
അതു കേട്ടു രഥം നിന്തിയതു കണ്ടിട്ടിറങ്ങിനാൻ
കുതുകംപൂണ്ടു രണ്ടാളും ചതുഷ്പഥസുവീഥിയിൽ.

“പൊന്നല്ലോ ഭൂമി, കല്ലെല്ലാം നന്നല്ലോ രത്നമച്യുത!
ഇന്നല്ലോ ജനസാഹചര്യമെന്നല്ലോ രണ്ടു കണ്ണിനും.”

“നിയ്യാപ്പല്ലും ചെടികളുമയ്യാ കണ്ടോ ധനഞ്ജയ!
തിയ്യാളുവടി, തൊട്ടെന്നാൽ മെയ്യാക്കും കുചിരാൻറിടും.
തെന്നൽ തട്ടുവൊളയ്യയ്യാ മിന്നൽ മിന്നുന്ന മാതിരി
എന്നക്ഷി മഞ്ഞളിയ്ക്കുന്നു കന്നൽക്കാർവണ്ണ! വിസ്മയം.

കണ്ടോ കേട്ടോ ഭവാനോക്കുന്നുണ്ടോയിജ്ജാതിപട്ടണം
വണ്ടോടും വണ്ണയില്ലാത്തതുണ്ടോ കാണാൻ തരം ഭൂവി.

സ്തുതികകൽത്തളം ചെയ്തപ്പടിപാതകൾ, കാനകൾ
വെടിപ്പിലിരുന്നീലംകൊണ്ടടിതൊട്ടു പടുത്തവ.

ചേലായൊഴുകിടും നീരോ പാലാണേ! പത്മലോചന!
പാലാഴിവെള്ളമിവിടെക്കാലാകാലം വരും സഖേ!”

“അമ്പോ പവിഴമാംചില്ലുകൊമ്പോ ചെമ്പൊന്നശേഷവും
ചെമ്പോമൽത്തളിര,യ്യയ്യാ! വമ്പോലും തടി തകമാം.

ഒന്നരണ്ടല്ല ഗോവിന്ദ,യിന്നു കാണുന്നതൊക്കെയും
ചൊന്നുവെക്കുങ്ങൾ, കല്പദ്രവെന്നു ചൊല്ലുമിവരയെ”

“മോടി കാളിത്തിളപ്പോരടോടി’യിങ്ങീ മരങ്ങളാം
തേടിടേണ്ടവ യാചിച്ചു കൂടിയാലിവ നല്കിടും.”

“കടമ്പോലകിടീപ്പയ്യമ്പട! വയ്യാ നടക്കുവാൻ
ഉടലും തലയും കൊമ്പും കിടയറാവ വിസ്മയം.

വാലിതിന്നധികം കാണം വാലിരക്കം പ്രമാണമാം
കാലിന്നിടയ്ക്കിതാ നോക്കൂ ചേലിൽപ്പയ്യട്ടിയുംരസം.”

“കാമധേനു ജനങ്ങൾക്കു കാമമൊക്കെച്ചുരത്തുവോരും
ഈമട്ടിരിക്കുമിവിങ്ങീ മന്നിൽതാൻ സദാ സഖേ!
ക്ഷേമമിദിക്കിലെല്ലാക്കും; ക്ഷാമമില്ലാക്കുമൊന്നിനും;
നാമപാരായണം ജോലി; കാമക്രോധാദിയല്ലേടോ.

തളരും ക്ഷുല്പിചാസാദിയിളകും മന്ദമാരുതൻ
കളയും; ചാതം! ഹേ! നിന്നാൾക്കുളക്ലമചകന്നിതോ?”

“അഞ്ചിന്ദ്രിയങ്ങളും മോദം തഞ്ചിത്തുള്ളുനവെകിലും
എഞ്ചിത്തം വിപ്രപുത്രാതം കിഞ്ചിൽ ചഞ്ചലമച്യുത!”

“താനിന്നുവാനിലെണ്ണുവ്യം ധ്യാനിക്കുന്നോ മരണവോ”

“വാനിലും ഭ്രമമില്ലിബ്ബു ജാനിസ്ഥിതിയിലും പ്രഭോ!”

“ചരിയായ്രണ്ടുഭാഗത്തുമെരിഞ്ഞാളുന്ന മേടകൾ
ശരിയ്ക്കുകാണുകീ മാഗ്ഗം ഹരി! രാമ! മനോഹരം.

ഉയരം ഭംഗി വിസ്കാരം ജയ ശില്പസമുച്ഛലം
നയനാപ്ലാദകം രത്നമയം മേടകളജ്ജന!

മാണിക്യം തര, വൈദ്യ്യുമാണിതാ ഭിത്തിയൊക്കയും,
കോണിയും ക്രാസിയും രത്നശ്രോണിതാൻ വിസ്മയംസവേ!

ഓടിക്കോറാം കിടാങ്ങൾക്കും കൂടിക്കോണികളിത്സുഖം
മോടിയും കിഴമേലൊത്ത ധാടിയും കാണുകജ്ജന!

സ്തൂടികം നവരത്നങ്ങളടിതൊട്ടു പതിച്ചുവ
പടിസ്തംഭങ്ങൾ ബാലാക്പടി രശ്മി വിതപ്പവ.

ഇവർ സാരൂപ്യമാന്ദ്യജ്ജാർ ഭവനേശ്വരസന്നിഭർ,
ശ്രീചത്വരീപ്രിയകാർഷ്ണമേവം വ്യത്യസമജ്ജന!

കലാവിദ്യകൾ കണ്ടാലും വിചാസിനികളാൽ സുഖം
നിലാവുമിറന്താടുന്ന തൃലാരഹിതമോടിയിൽ.

നാലല്ലോ വേദമവയും കോലമാന്ദാദ ശാസ്ത്രവും
കോലകങ്ങളിൽ വാഴുന്നു ബാഹുസ്യുദ്ധായോനിതാ.

ചൊല്ലാമവനിഷത്തുകൾ നല്ലാർമോടിയിൽ മേടയിൽ
ഉല്ലാസിപ്പു നല്ല രസമെല്ലാമുണ്ടീടുകജ്ജന!

വന്ദിച്ചാലിവർ ഞൊപ്പുണ്യം തന്നിടും സകലത്തിലും
വന്നിരക്കുക വിദ്യകീ മന്നിലിങ്ങിനെ ചട്ടമാം.

വരിയാൽ ചിറകാട്ടിസ്സന്ദരിമാർ മംഗളാംഗികൾ
ചരിയ്ക്കുന്ന കൺകളുത്തു തരിയ്ക്കും കാണവോക്തോ.

ഗരുഡന്റെ വകക്കാരിയെന്നോധരിമാർ സവേ!
കരുണാംബുധിദേവന്റെ തിരുവുള്ളമെഴുന്നവർ.

ഛായാപാത! വിഷ്ണുദേവന്റെ ദേഹഭ്രൂണകളാൻവർ
മോഹമറവരേറുന്ന വാമനങ്ങളിപറയാം.

ഇവരിൽ തലവൻ ലക്ഷ്മീധവനേറുന്ന വാമനം
ഭവനം സർവ്വപ്രായമവൻ കൊത്തിയെടുത്തിടം.

കനകം ചഞ്ചു നേത്രങ്ങൾ കനലിന്ദുപ്രഭം ഗളം
വിനതാത്മജനാ വാതായനസീമനി നോക്കുക.

ചേണിയനുള്ള ശില്പങ്ങൾ കാണിക്കും ദിവ്യഗോപുരം
മാണിക്കുരതരചിതമാണിതാ കാണുകജ്ജ്വല!

സനകാദികൾതൊട്ടേറെ മനശ്ശുദ്ധിയെഴുന്നവർ
നിനയ്ക്കും പുണ്യസങ്കേതമനഃലം മണിഗോപുരം.”

“ഭൂരാൽ വളഭീമേൽ കാണുന്നോരാ വണ്ണങ്ങളൊക്കെയും
ആരാൽ വായിച്ചു ഞാൻ കൃഷ്ണ! പേരാം ‘നാരായണാലയം’”

“ഇക്കാണും പള്ളിമാടത്തിൽ ചില്ലാമ്പാം തമ്പുരാൻ ഹരി
തൃക്കാൽ തഴുകിടും ശ്രീയൊത്തൈക്കാലത്തുമെഴും സവേ!

കടക്കാ,മുളളിലും ചുറ്റി നടക്കാം സുഖമജ്ജ്വല!
കൊടുക്കാം വിപ്രസന്താനം, കെടുക്കാം സങ്കടം സവേ!

ദ്വാരത്തിൽ ശംഖചക്രാദി വീരവേഷത്തിൽ നില്പവർ
ധീരർ നമ്മെപ്പൊതു പാതം! ഭൂമമാറുന്നു കണ്ടുവോ?

കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത പുഷ്പങ്ങൾ വണ്ടിനങ്ങൾ നിറഞ്ഞവ
രണ്ടിടങ്ങളിലും പാതം! കണ്ടിതോ പുഷ്പവാടികൾ.

കൂടില മലർ,വാടില, മോടിപോകില്ലൊരിയ്ക്കലും,
ആടിയാടിക്കളിച്ചിടും കൂടിക്കൂടിവരും മണം.”

“ചളൻ ഗന്ധവും ഭേസീത്തളൻത്തിസ്സുമന്ദരം
കുളർതെന്നലടിയ്ക്കുമ്പോൾ ‘കുളർപൊട്ടുന്നു’ മാധവ!”

“അതിഭംഗിമണിസ്കന്ദമതിരൊറിയങ്ങളിൽ
പ്രതിബിംബിച്ചിതാ നൊമ്മളതിലൊക്കെ ധനഞ്ജയ!

മായയിൽപ്രതിബിംബിച്ചതായ ലോകം ചരാചരം
ഞായമീ നിലയിലുണ്ടു പോയവൻ പോന്നവൻ സഖേ
നടക്കല്ലിതുകണ്ടോ താൻ പടവെയ്മ്പതിതൊയ്മ്പതും
അടച്ചു നവരതങ്ങളിട തുത്തു പതിച്ചുവ.” 100

“മയമുണ്ടു ചവിട്ടാനും ലയമില്ലൊരു കാലവും
കയറാൻ കാലുവെണ്ണമ്പോൾ ഭയമാകുന്നു മാധവ!”

പരമരസികർനോക്കു നാലുതൃക്കൈകൾ പീതാം
ബരമുടുപ്പുകണ്ണം കൈസ്തുഭാകുലകുരും
വരദരിവർ മഹാന്നാർ പാഷ്ഠന്നാർ നിനച്ചാൽ
പരപുരുഷസമന്മാർ വന്ദ്യരാണേതവർഷം.

‘ജയവിജയരി’വർഷം ചെന്നുണർത്താവു മായാ-
മയനുടെ തിരുമുമ്പിൽ, ‘കണ്ടുപോകേണ്ടകാര്യം’
നിയമമിവിടെയേവം കോണിവാതുക്കലെത്താം
നയനിലയിലുണർത്താം വന്ന വൃത്തം സമസ്തം. 103

അഖ്യാം സഗ്ഗം

- രത്നസന്തതി തനിചെട്ടത്തു സാ-
വതലേശമിയലാത്ത മാതിരി
യതക്ലപ്തനവശിലമണ്ഡിതം
പ്രതമ്ത്ര വിലസുന്നു മന്ദിരം. 1
- ജാലമാഗ്ഗമതിഭംഗിയുള്ള പൂ-
മാല ചാന്തി മണിദീപശോഭിതം
ബാലശീതമയമന്ദവാതസ-
ല്ലീലപൂണ്ടമലമച്യതാലയം. 2
- നല്ല നല്ല മണിഭിത്തി, സൗഷ്ഠ്യം
ചൊല്ലവല്ല, തടീദാഭമാപ്പരം
ഇല്ല തെല്ലമിതളങ്ങു പാക്കുവോ
കുല്ലലില്ല, സുഖമേതുനേരവും. 3
- ഭിത്തിയിൽ പ്രതിരംഭലിക്ഷമങ്ങക-
ത്തൊത്തിരിപ്പവ സമസ്തദികീലും
പൃത്തിയുള്ള മണിമച്ചിലാഭ്യമാ-
യെത്തിടുന്നവർ പകച്ചുനിന്നുവോം. 4
- തകരത്തരചിതപ്രശോഭിവ-
ലുകസീറ്റി ശുഭശേഷമെത്തയിൽ
പകജാക്ഷനമലൻ സദാവി പൂ-
മകയൊത്തു വിലസുന്നു വിസ്മയം. 5

നിർമ്മൻ നിഗമവേദ്യനാദ്യനാ-
 ഭുജമ്മൂർത്തി ധരണീരമാധവൻ
 കർമ്മകന്മഷമൊഴിക്കുമീശപരൻ
 ശർമ്മദൻ വിഭൂ വിഭൂഷി ഭംഗിയിൽ. 6

അന്തണൻറയഴകുള്ള മക്കളും
 ചന്തമുള്ള രമയും ധരിത്രിയും
 എന്തല്ലാമരികത്തൊഴും പരൻ
 ഹന്ത! നല്ലൊരു കുടുംബി കേവലം. 7

അത്തളത്തിലടികൂടിയെപ്പൊഴും
 മത്തടിച്ചു കളിയാടുമുണ്ണികൾ
 പത്തു പേരെയുമെടുത്തു കൊഞ്ചിടും
 മത്തകാശിനി വിഭൂഷി ഭാഗ്വി. 8

പൊറുവീണ ശിശുതൊട്ടു പത്തുപേർ
 പുറുമിങ്ങിനെ കലമ്പൽകൂട്ടിയാൽ
 പുറുമാരു,മവരും കുഴക്കിലായ്
 ചൊറുമില്ല 'തൊയിരം' ദിവാനിശം. 9

മെത്തയിൽ കൊടിമുറിച്ചിടാത്ത താ-
 രൊത്ത വിപ്രസുതനെക്കിടത്തിടും;
 തത്തദംഗമഴകിൽ തലോടിടും,-
 ചിത്തകൌതുകമെടുത്തു കൊഞ്ചിടും. 10

വൃത്തിയുള്ള മുല നല്ലിടും, മുഖം
 മുത്തിടും, കവിൾ പീടിച്ചിളക്കിടും;
 നിർത്തിടും, പ്രിയതമൻറ സുഷു മാ-
 റത്തിരുത്തിടും,മെടുത്തുലാത്തിടും. 11

- ഇത്രയൊക്കെ മലർമങ്ക കൊഞ്ചുമാ-
 പ്പുത്രരത്ര സുകൃതമ്പുലൻവർ
 ചിത്രഭിത്തി തഴുകിപ്പിടിച്ചിതാ-
 പ്പുത്രനന്യനണയന്നു കെഴുതുകും. 12
- തീപ്പിടിക്കു,മെരികൊള്ളി കിട്ടിയാൽ
 വീപ്പിയാക്കു,മടിതൊറി വീണിടും
 ആപ്പിടും, കിണറിലെത്തിനോക്കിടും
 കോപ്പിതാണ,വർ കഴക്കി ലക്ഷ്മിയെ. 13
- മട്ടുകുത്തിയുടനോടിയെത്തിടും
 മട്ടുകണ്ടു മലർമങ്ക നില്ക്കുവേ
 തട്ടുകൂടിയ കിടാങ്ങു വന്നു നി-
 ന്നിട്ടു കൂട്ടർ ചില തക്മോതിനാർ. 14
- ‘ചാട്ടുടച്ചിതനുജൻ, തകർത്തു നാ-
 കാട്ടുമെങ്കിലിയെ,യംബ! ചേട്ടനും,’
 കേട്ടു കേട്ടു മതി നിങ്ങു നിന്നു താ-
 യാട്ടു കാട്ടരുതു തല്ലുകൊണ്ടിടും. 15
- വേദസാരമരുളുന്ന ചിൽപരാ-
 മോദദായിനി വരാംഗി ഭാഗ്ഗുവി
 വാദമാൻ കലികൊണ്ടെതിർക്കുമാ
 സ്സോദരകീടയിലോടിയെത്തിടും. 16
- ചേരിലാണ്ടു തകിടുംമറിഞ്ഞു വ-
 ന്നേറി മാധവനെയെന്ന മെത്തയിൽ
 ‘മാരിലുള്ള മറു’മാത്തുമുണ്ണിയെ-
 കൂറ്റിയന്നു തഴുകീ ധരാധവൻ. 17

മോടികൂട്ടമിറയത്തു ചെന്നു കൂ-
 ത്താടിയോടുമൊരു കൊച്ചുകുട്ടനെ
 പേടി പൂണ്ടു വിഴുമെന്നൊരാധിയാ-
 ലോടിയെത്തി മലർമങ്കയേന്തിനാൾ. 18

“കാന്തിയുള്ള മണിയെന്തിനച്ഛനി-
 ന്നേന്തി,വേണമതെനിക്കു കെട്ടുചാൻ.”
 ഏന്തിയേന്തിയരുളുന്ന കുട്ടനാൾ-
 ഭ്രാന്തിയാറി മണി നല്ലി മാധവൻ. 19

കേറിനിന്നു ഘണിരാജമൂർച്ഛി ചോ
 പ്പേരിടും മണി പഠിച്ചെടുക്കുവാൻ
 ഏരിയോരു വണി ചെയ്തു; ശുണ്ണിയൊ-
 ന്നേരിയുണ്ണി കരയാൻതുടങ്ങിനാൻ. 20

‘കുട്ട! കുട്ട! കരയേണ്ട വേണ്ട ച-
 പ്പിട്ട’യെന്നവനെയേന്തി മാധവൻ
 വട്ടമൊത്ത ചെറുപമ്പരം കൊടു-
 ത്തൊട്ടകറിയഴ,ലോടിയർകൻ. 21

പിച്ചുപിച്ചുയടിവെച്ചു ലാത്തിടും
 കൊച്ചുനുള്ള കൊതി കണ്ടു ഭാഗ്ഗവി
 മച്ചകത്തു ചെറുകൈ പിടിച്ചുലാ-
 ത്തിച്ചുതോത്തഥ ചിരിച്ചു മാധവൻ. 22

ഭിത്തിയിൽ പ്രതിഫലിച്ചു മുത്തിക-
 ണെത്തിനിന്നു കച്ചിയാടുമുണ്ണികൾ
 കത്തിണങ്ങിയ കലമ്പൽകൂട്ടലിൽ
 ചിത്തിനും ചിരി വരുത്തിയതൂതം! 23

‘അച്ചനുണ്ടടിയൊളിച്ചൊളിച്ചു ഞാൻ
 വെച്ച പമ്പരമെടുത്തു നല്ലിയോ?’
 കൊച്ചനിങ്ങിനെയുരച്ചുടിച്ചതോ
 ത്തച്ചരാചരപ്പമാൻ ചിരിച്ചുപോൽ. 24

രണ്ടു കുട്ടികൾ സദാപി നാൽമര-
 കുണ്ടുപുക്കുതിലേഴുന്നതൊക്കെയും
 കണ്ടുകണ്ടു വെളിവാണ്ടുകൊണ്ടു ചൊ-
 ല്ലൊണ്ടു കണ്ടു മുദിമാണ്ടു കേശവൻ. 25

വന്നു നിന്ന ജയനോടു ‘വന്നിടാ..
 മെന്നുരയ്ക്കുവരൊടെ’ന്നു മാധവൻ
 ഒന്നു കൺമുനയിച്ചുകി, പാഷ്ട്രൻ
 പോന്നു, മറവരണഞ്ഞു ഭംഗിയിൽ. 26

‘കണ്ടു കണ്ടു, ധരണീസുരൻ ജയം-
 കൊണ്ടു, മക്കളിവരെ,’ന്നു ഫൽഗുനൻ
 രണ്ടുമൂന്നുരു ജപിച്ചു, മാനസം
 കൊണ്ടുചേർത്തു തഴുകി കിടാങ്ങളെ. 27

‘അന്തകൻറെ മൊഴിയൊത്തു, സത്യമാ-
 യന്തന്നേന്ദ്രനൊടുവിൽ പറഞ്ഞതും;
 ഫന്ത യോഗ്യരമളുന്ന വാക്കിലാ-
 നന്തമററ ഫലസിദ്ധിയെപ്പൊഴും.’ 28

ചാടിവിണ മനുജകെഴുന്നൊരാ
 മോടി കണ്ടു ഭയമാണ്ടു കുട്ടികൾ
 കൂടിയൊത്തു ‘കരിമന്തരെ’ന്നു-
 ച്ചോടിനാർ, മറവിൽ നിന്നു നോക്കിനാർ. 29

“രണ്ടുകൈകൾ, മണിയില്ല, ചുറ്റിടം
 മുണ്ടു വെള്ള, ബഹുജോശമീശപര!
 കണ്ടുവെങ്കിൽ വികൃതങ്ങളെന്തിനാ-
 യ്ക്കൊണ്ടു വന്നിതിവരെ”ന്നു ചൊല്ലിനാർ. 30

നാലു ഭിത്തികളിലും പരാലുൻ
 മേലുകീഴ്മിതു കണ്ടു ഫൽഗുനൻ
 കോലുമുൾഭ്രമിയന്നു നിന്നു,വെ-
 ന്നാലുമുള്ളതവനോത്തു കൂപ്പിനാൻ. 31

“കണ്ടിടന്നു സകലത്തിലും ഭ്രാ-
 നണ്ടിതെന്റെ മിഴികൊണ്ടു നിത്യവും
 കണ്ടിടേണമതിനിങ്ങു വന്നു ചൊ-
 ല്ലൊണ്ടിടുന്ന തിരമൈ തൊഴുന്നു ഞാൻ.” 32

“കാമ്പടപ്പൊരുൾ പരന്ന മാമര-
 കാമ്പനന്തഗുണശാലി ശാശപതൻ
 സാമ്പരായമൊഴിവാക്കണം ഭവാൻ
 ഞാൻ പദാശ്രിതാലത്ത നന്ദജൻ.” 33

“വന്നിടാമിവിടെ,യെന്തിനീവിധം
 നിന്നിടുന്നത,രികത്തിരിയ്ക്കുവിൻ”
 എന്നിളക്കമജിതന്റെ കണ്ണകം
 തന്നിലാണ്ടു കളിരാണ്ടു മേചിനാർ. 34

ഒന്നു താണുതൊഴുതൊട്ടുകലായ്
 ചെന്നുനിന്നവരിലുൾക്കൂട്ടത്തവൻ
 ചൊന്നുമെത്തയിലെഴുന്നിടുന്നുകൊ-
 ണ്ണന്നുരച്ചു മുട്ടുമാസമച്യുതൻ. 35

“വാസുദേവസഖ! വാതം കൃഷ്ണ!; ഹേ!
 വാസുഭദ്ര! വഴിയാത്ര സൌഖ്യമോ?
 ഭൃസുരന്റെ ദശമൻ കമാരനീ
 ഭാസുരൻ മടിയിലുള്ള ബാലകൻ. 36

രണ്ടുപേരെയുമടുത്തു കണ്ടെനി-
 ള്ളുണ്ടു തെല്ലു ചില കായ്മ്മോതുവാൻ
 കൊണ്ടുപോന്നിതതിലേയ്ക്കു കൌശലം
 കണ്ടു വിപ്രസുതർ പത്തുപേരെയും. 87

ഭാരമേറുപടി തേടി നിങ്ങൾ ഭൂ-
 ഭാരമാറി,യിനിയിങ്ങു പോരണം;
 സാരമില്ല കച്ചീവേണ്ട വേണ്ട സം-
 സാരമല്ലലതു വിട്ടൊഴിക്കുവിൻ. 88

മന്നിനിന്നു വലുതായ ഭാരമാ-
 യ്ക്കുനിരിപ്പു യദുവംശ;-മായതും
 ‘കുന്തിഭേദം,’ കഥ തീർത്തിടായ്ക്കിൽ ഞാൻ
 ചെന്നിടേണ്ടിവരമെത്ര ദുഃഖം. 89

തന്നിടാം തനയരെ,ഗൃമിച്ചിടാം
 നിന്നിടേണ്ട, ധൃതിയുണ്ടിരിക്കിനി”
 എന്നിവണ്ണമരുണ മാധവൻ
 മുനിൽനിന്നിവർ നടന്നു മന്ദമേ. 40

മായയോടരുളി “നീ കിടാങ്ങൾത
 ന്നായയല്ലിയുടനിക്കുമാരരെ
 പോയകൂട്ടരൊരുമിച്ചു നാട്ടിലേ
 യ്ക്കായയയ്ക്കുക; മനം മറിയുക!” 41

വള്ളിമാടമതിൽനിന്നിറങ്ങുമാ-
 പ്പുള്ളികൾക്കു വിറകേ കിടാങ്ങളും
 തുള്ളിയോടിയഥ മായയൊത്തു ചെ-
 നുള്ളിണങ്ങിയരികത്തു കൂടിനാർ.

42

'മന്തര'നു കരുതിശ്ശമിച്ചൊരീ-
 യന്തണന്റെ ചെറുമക്കളൊക്കയും
 എന്തതിക്രമമിവർക്കു കീഴിലായ്
 ഘന്ത! ഘന്ത! മറിമായമീശപര!

43

ചിന്മയൻ ജനകനാണു, ലക്ഷ്മിയാ-
 നമ്മയിങ്ങനെയെഴുന്ന കട്ടികൾ
 സമ്മതപ്പെടി തിരിച്ചു, മായയെ-
 സ്സമ്മതിക്കണ,മിതെന്തൊരതുഭതം!

44

സാരസാക്ഷനു കളികിടാങ്ങളോ
 മാരണാത്മജരെയും മയക്കുവാൻ
 ധീരയാകുമവളെത്തീരക്കിയി-
 ന്നാരീഞ്ഞു പെരുമാറിടുന്നവർ.

45

“ഞങ്ങൾ പോരുമൊരുമിച്ചു തേരിലീ
 നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെയെടുത്തുകേറ്റണം
 തിങ്ങലായ്വരികയില്ല ഞങ്ങൾ കൊ
 ചുങ്ങളല്ലി? സുഖമായിരുന്നിടം

46

അച്ഛനമ്മയിവരൊത്തിരികുവാ
 നിച്ഛയെന്നു” കരയും കിടാങ്ങളെ
 അച്ഛവിറ്റുമണിപ്രകൃഷ്ടമാം
 സ്വച്ഛരത്നരഥമേറിയജ്ജനൻ.

47

ഭയ്മ്പതാമനെയെടുത്തു മാധവൻ,
 വയ്മ്പനജ്ജനനെയെടുത്തു കൊച്ചിനെ
 ഇമ്പമോടുമവരോറിയാ രഥം
 വെമ്പലോടുമഥ വിട്ടു ദാരുകൻ. 48

“സന്തപിക്കരുതു ജാതകത്തിലി-
 സ്സന്തതിക്കുന്നുഭവം ഗ്രഹങ്ങളാൽ
 ഘന്ത! ഘന്ത! വെളിവായിരിപ്പു നാ-
 മന്തരംഗമിളകാതിരിക്കണം. 49

വാമഭാഗമിളകുന്നു കാഞ്ചി,താ
 ക്ഷേമമെന്നു പറയുന്നു പല്ലികർ
 നാമഗാനരതരായ നൊമ്മളിൽ
 കാമപൂർത്തിയരുളും ചിദാത്മകൻ. 50

കൃഷ്ണനുള്ള കരൾ, ധർമ്മജാനുജൻ,
 കൃഷ്ണനണ്ണിയെ നമുക്കു തന്നിടും
 കൃഷ്ണ! കൃഷ്ണ! വിജയൻ മരിക്കയോ?
 കൃഷ്ണവേണി! കളകാശു സംശയം. 51

കേട്ടിടുന്നു ചെകിടാകു ദാരുകൻ
 പൂട്ടി വിട്ടു രഥഘോഷമയ്യടാ!
 വാട്ടിടേണ്ട ധൃദയം വത്ര! വത്ര!
 പാട്ടിലായഖില,മൊന്നു നോക്കുക.” 52

ഈത്തമോദമിറയത്തു ചെന്നു ക-
 ണ്താത്തലും ദപിജനമൊത്തു നോക്കവേ
 ധൃത്തടിപ്പൊരു കിടാങ്ങുളൊത്ത തേ-
 രോത്തന്നച്ചിതരികത്തു ദാരുകൻ. 53

“ഘോ സുമാംഗി! വിജയൻ, രസം രസം,
 ഭാസുരാകൃതികൾ മക്കൾ, നോക്കുക
 വാസുദേവനയി, കാണുക ഭാഗ്യമേ”
 ഭൂസുരൻ മൊഴി നിറുത്തിയോടിനാൻ. 54

“കുട്ടനെൻറെ ദശമൻ രസം ശ്രുതി-
 പ്പെട്ട കണ്ണണി മകൻ തത്ര! തത്ര!
 തിട്ടമജ്ജനനൈടുത്തു നാൽമറ-
 കട്ട കാട്ടിയ കരത്തിലേകിനാൻ. 55

ആട്ടിയൊന്നു തഴുകി, കൈടുത്തു പൊ-
 ണ്ടാട്ടി കാട്ടിയ കരത്തിലുണ്ണിയെ,
 ‘പാട്ടിൽവെച്ചു മുല നൽകുകെന്ന്’ കൈ
 കാട്ടി നിന്നരളിയന്തണോത്തമൻ. 56

കയ്മ്പതാമനിവനൊത്തരാം മുഴു-
 കമ്പമൊന്നുമരതെന്നു മാധവൻ
 ഇമ്പമോടരളിയേകി, വാങ്ങിയൊ-
 നമ്പരന്നവിടെ സിന്ന ഭൂസുരൻ. 57

കണ്ണിൽ നീർ ധിയായുമന്തണേന്ദ്രനാ
 മണ്ണിലൊട്ടമിളകാതെ നില്ക്കുവേ
 എണ്ണിയെണ്ണി വിജയൻ രഥത്തിൽനി-
 ‘ന്നണ്ണിയണ്ണി’യിദമോതി നല്കിനാൻ 58

എട്ടുപത്തു സുതർ ചത്തുപോയതീ-
 മട്ടു കീട്ടിയതിൽവെച്ചു ഭൂസുരൻ
 ഒട്ടനേരമവരൊത്തു തൻറടം
 വിട്ടുനിന്നു പല ഗോഷ്ടി കാട്ടിനാൻ. 59

കാടിയോടിവരുവിൻ; നമിപ്പവിൻ
 വേടി വേണ്ട, തുണയപ്പുനം വരാം,
 തേടിയാൽ പിടിപെടാത്ത കൃഷ്ണരുൾ-
 ചൂടിറക്കിയരുളും സുമംഗളം.

“ഭരതസങ്കടാംഭോധിക്കര കാണിച്ചു കൂട്ടരേ!
 നരനാരായണന്മാരേ! നരകാന്തകരേ! തൊഴാം.

വലതും ചവലത്തങ്ങൾ പുലമ്പിയൊരു പാപി ഞാൻ
 വലയ്ക്കല്ലേ ജഗത്തിന്റെ നിലമ്പിലേ! തുണയ്ക്കണേ.”

ഏവം മകളൊടൊത്ത ഭൂസുരവരൻ
 മന്ത്രം ജപിച്ചൊരയ്യം
 ഭാവം കണ്ടു മനസ്സിലുത്തി വിധിവൽ
 സാഷ്ടാംഗമാൽ സാദരം
 ദേവന്മാരെ നമിച്ചു; നന്ദി വളരെ-
 കാണിച്ചു, നില്ക്കുമ്പൊഴാ-
 ശ്രീവത്സാകനിരങ്ങിവന്നു തഴുകി-
 സ്സംതുപ്തനാക്കിടിനാൻ.

“എന്നാൽ തെങ്ങിച്ചിരങ്ങിട്ടന്നു, വരണം
 സൌകന്യമുള്ളപ്പൊഴു-
 ഞെ,”ന്നാൽ കൃഷ്ണനരച്ചുകേറിയരുളും
 തേരാട്ടിനാൻ ദാരുകൻ,
 ദാനാമോദമിയന്നു വിപ്രവരണം
 ദാരങ്ങളും മകളും
 നന്നായൊത്തൊരുമിച്ചു വാണു വളരെ-
 കാളും സുഖം മംഗളം.

സ മ ഞ ഞ
 —————

